

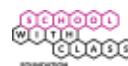
© Denijel Modrej (SLO) / Elvira Megjias Quiros (SP) / Lara Varat (CRO) / Manta Rjajicka (PL) / Fabrizio Troccoli (IT) / Yohanne Lamoulere - Tendence Floue (FR)

p.s. Pokreni solidarnost! EUROPSKA VERZIJA BUILD EUROPEAN SOLIDARITY TODAY (BEST)

Školska godina 2020./2021.
Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti
Obrazovanje za solidarnost
www.cms.hr

Build European Solidarity Today (BEST) je Erasmus+ projekt

Sadržaj

	Riječ urednice	4
	Koja je naša priča?	6
	Pregled aktivnosti	8
	Koraci u provođenju aktivnosti	9
01	PRIPREMITE SE!	12
	Što je diskriminacija	13
	Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda	15
	Diskriminacija u svakodnevnom životu	15
	Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda	17
02	POKRENITE SE!	16
	Fotografi	17
	Elementi analize fotografije	23
03	TEORIJA U PRAKSI	29
	Što znači čitanje slika?	30
	Primjer radionice: Čitanje fotografija s mladima i djecom	31
	Primjer radionice prilagođen za mlade	35
	Primjer radionice: Vođenje fotografske radionice	37
	Što je radionica pisanja?	39
	Vođenje radionice kolektivnog pisanja	41
	Vođenje radionice pisanja s mladima	43
	Primjer haikua	45
	Primjer radionice: Radionica pisanja	46
04	PROMOCIJA AKTIVNOSTI	49
	Inicijative	50
05	DODATNI RESURSI ZA RAD	53
	Leksikon	54
	Glosar: analiza slike	57
	Zahvale	59

"Podrška Europske komisije za stvaranje ovog priručnika ne predstavlja potvrdu sadržaja, stajališta izražena u ovom dokumentu isključiva su odgovornost autora i ne odražavaju nužno stajalište Europske komisije te se ona za njih ne može smatrati odgovornom."

Riječ urednice

Kad su naši prijatelji iz Edukacijske lige Rhône-Alpe (Ligue de l'enseignement Rhône-Alpes) izmislili ovaj program 1990-ih, vjerojatno nisu ni slutili koliko će biti uspješan.

Nisu mogli pretpostaviti da će ga petnaest godina kasnije Konfederalni centar Edukacijske lige Rhône-Alpe primijeniti na nacionalnoj razini, niti da će ga 2021. provesti šest europskih zemalja.

Naravno da se razvio. Promijenio je ime, fotografije su zamijenile grafiku, pedagoški dosje je postao deblji, a broj djece koja imaju koristi od njega i dalje raste.

Ali razlozi zašto je i dalje potreban nisu se nažalost promijenili.

Prije trideset godina začetnici projekta željeli su "istaknuti pozitivne vrijednosti zajedništva kao prepreku rasizmu".

Od tada se polje proširilo na druga područja gdje su solidarnost i zajedništvo obrana od diskriminacije, patnje i nepravde. No, time je proširen i opseg naše zaprepasćenosti evolucijom svijeta.

Danas imamo neke od najsmjelijih nacionalnih i europskih ustava koji jamče najbitnija prava ljudi. Ali znamo da se u svakodnevnom životu milijuna naših sugrađana ta prava ne provode uvijek u stvarnost. Također znamo da se u nekim europskim zemljama ta prava osporavaju i dovode u pitanje.

Nedostojna sudbina migranata, izbjeglica i tražitelja azila posebice u Europi zabrinjavajući je znak opasnosti koje su u porastu i prijete demokraciji. Brojka od 130 milijuna siromašnih ljudi u Europskoj uniji, najbogatijoj regiji planeta, također ilustrira opseg napretka kojeg tek treba postići. Gostoljubivost i solidarnost temelji su demokratskih društava.

Ništa se ne može uzeti zdravo za gotovo i uvjereni smo da se svijest o ljudskim pravima i njihova učinkovita provedba moraju stvarati i održavati, bez ikakve diskriminacije. Zbog toga zakoni koji štite moraju biti poznati te se moraju promicati.

No ponašanje, predstavljanje i kvaliteta odnosa s drugima također su presudni.

Solidarnost se ne može urediti zakonom: ona se mora živjeti!

To je zadaća obrazovanja, u svim svojim oblicima, u školi, kao i u obiteljima ili udrugama.

Pokrenimo solidarnost, nema bolje od nje.

Michèle Zwang-Graillot
Predsjednica Edukacijske lige (Ligue de l'enseignement)

Koja je naša priča?

ARCI

Associazione Arci je talijanska organizacija osnovana 1957. Prisutna je u cijeloj Italiji, s približno jednim milijunom članova, 17 regionalnih odbora, 115 mjesnih odbora i 4.400 rekreativnih i kulturnih klubova.

Njihova glavna područja rada su:

- Kultura: Arcijeva misija je ponuditi svima prilike za rekreacijske i kulturne programe (glazba, književnost, ples, kazalište, filmski festivali, tečajevi, kulturni programi,...).
- Obrazovanje, osposobljavanje i istraživanje: programi se bave i kulturnim (glazba, dramske aktivnosti, književnost, video, jezici, itd.) i društvenim sadržajima (ad-hoc tečajevi za osposobljavanje određenih skupina kao što su socijalni radnici, interkulturalni medijatori...).
- Migracije, pravo na azil i borba protiv svih oblika diskriminacije i rasizma: kampanje, osnaživanje migranata, podrška samoorganizaciji migranata...

U posljednjih 5 godina Arci je proveo značajan broj obrazovnih aktivnosti u školama za jačanje socijalnih kompetencija mladih. Nit vodilja ovih aktivnosti je obrazovanje novih generacija da poštuju različitost i da se bore protiv diskriminacije ljudi stranog podrijetla, dekonstrukcijom stereotipa i razbijanjem uvjerenja oblikovanih neznanjem i strahom.

Stoga je ovaj projekt savršeno usklađen s Arcijevim prioritetima i predstavlja izvrsnu priliku za daljnju raspravu, asocijativni rast i promicanje vrijednosti.

www.arci.it

CIVES

Zaklada Cives neprofitna je organizacija koju su osnovali građani predani obrazovanju kao temeljnom stupu demokratskih društava. Cives je od svog nastanka radeći na različitim temama težio olakšati nastavnicima proces podučavanja, posebno u pogledu sadržaja građanskog obrazovanja, a s druge je strane zamišljen kao laboratorij ideja, za refleksiju i kritičku analizu s ciljem poboljšanja obrazovnih horizonta koji nastaju u društvima XXI. stoljeća.

Među svojim aktivnostima, Cives razvija osposobljavanja učitelja za građanstvo obrazovanje, didaktičke materijale, publikacije, specijalizirane priručnike. Također promovira okupljanja stručnjaka, učitelja i članova obrazovnih zajednica. Cives aktivno sudjeluje u europskim projektima s ciljem širenja i dijeljenja znanja s međunarodnim nevladinim organizacijama u području obrazovanja, pomažući time i jačanju veza između Europskog organiziranog civilnog društva.

Cives je sudjelovao u projektu posljednje tri godine, s glavnom idejom širenja ideje bratstva kao ključnog elementa u obrazovanju i u europskim društvima. Uspjeh programa u Španjolskoj nam još jednom pokazuje postojanje širokih zajednica profesionalaca predanih građanskom obrazovanju i otvorenih za uvođenje inovativnih pedagoških alata s ciljem poticanja učenika u smjeru kritičnih, odgovornih i tolerantnih građana.

Nastavit ćemo raditi na podršci takvom obrazovanju!

www.fundacioncives.org

Centar za mirovne studije (CMS)

Centar za mirovne studije je neprofitna udruga građana koja radi na društvenim promjenama na načelima nenasilja, izgradnje mira i poštivanja ljudskih prava, kombinirajući obrazovanje, istraživanje, zagovaranje i aktivizam. CMS se fokusira na zagovaranje i istraživanje utemeljeno u aktivizmu u području ljudskih prava, izgradnje mira i obrazovanja. Radimo na promociji i podržavanju vrijednosti nenasilja, pravde i poštivanja ljudskih prava. CMS djeluje kroz tri kompatibilna programa: Azil, integracija i ljudska sigurnost, Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja i Borba protiv nejednakosti.

Cilj programa Mirovno obrazovanje i afirmacija nenasilja je osnažiti pojedince za izgradnju mira u njihovim lokalnim, nacionalnoj i globalnoj zajednici, osposobljavanjem za nenasilnu transformaciju sukoba, promicanjem dijaloga i društvene promjene kroz obrazovanje. Dugoročni ciljevi uključuju: zalaganje za demokratizaciju i modernizaciju obrazovnog sustava, uključujući zagovaranje za građansko obrazovanje; podizanje građanskih kompetencija; osnaživanje aktivnog građanstva i građanskog aktivizma; prevenciju nasilja i afirmaciju ljudskih prava. Sudjelovanje u Erasmus+ projektu p.s. Pokreni solidarnost u posljednje tri godine doprinosi većini ovih ciljeva - daje nam priliku za rad na osjetljivim i teškim pitanjima sa školama, mladima i njihovim lokalnim zajednicama s ciljem razvijanja njihovih kapaciteta za promjene, pravdu i solidarnost

www.cms.hr

Humanitas (Centar za globalno učenje i suradnju)

Humanitas je nevladina organizacija osnovana 2000. godine. Njena je glavna misija podizanje svijesti o globalnim problemima i poticanje društvenog uključivanja i odgovornosti. Njihove glavne aktivnosti su globalno obrazovanje, projekti razvojne suradnje i poštena trgovina. Organizacija u školama provodi radionice globalnog i interkulturalnog obrazovanja s fokusom na ljudskim pravima, predrasudama, stereotipima, govorom mržnje, diskriminacijom i migracijama u školama (za učitelje i učenike).

Na međunarodnoj razini, Humanitas je aktivan u EPTO-u (European peer training organization), koja organizira antidiskriminacijske treninge. Humanitas je također nacionalni predstavnik u radnoj skupini CONCORD HUB 4 za obrazovanje za globalno građanstvo. Humanitas je jedan od utemeljitelja slovenske platforme za razvojnu suradnju, SLOGA (www.sloga-platform.org/sloga/en/) u kojoj koordinira radnu skupinu o globalnom obrazovanju.

Humanitas je dio ovog projekta jer iskreno vjeruje u solidarnost i suradnju temeljenu na informiranoj akciji. Dakle, Humanitas vidi dodanu vrijednost u ovom projektu i njegovom cilju, koji je u velikoj mjeri povezan s našim radom u školama.

www.podpornistvo.humanitas.si/sl

Ligue de l'enseignement

La Ligue de l'enseignement jedna je od najvećih francuskih organizacija u području neformalnog obrazovanja. Osnovana je 1866. s ciljem garantiranja pristupa obrazovanju za sve, neovisno o dobi, socijalnom ili ekonomskom statusu. Promiče vrijednosti sekularnog društva, solidarnost među građanima i aktivno građanstvo. 102 federacije La Ligue i njihovih 26 000 organizacija članica organiziraju aktivnosti u području kulture, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, kulture i medija, socijalnog rada, rekreativno-odgojne aktivnosti, te aktivnosti u području zaštite okoliša i održivog razvoja, inkluzivnog sporta i međunarodne solidarnosti.

2000. godine, Ligue de l'enseignement Rhône-Alpes je pokrenula operaciju pod nazivom "A kad bismo zaigrali bratski?" s podnaslovom „Tisuće karti protiv rasizma“. La Ligue de l'enseignement 2005. godine preoblikovao ga je u nacionalnu akciju i proširio na čitav francuski teritorij. 2010. godine usvojeno je novo ime: „Jouons la carte de la fraternité“. 2018. godine projekt je postao međunarodan i otvorio se širim područjima od borbe protiv rasizma.

www.laligue.org

SZKOLA z KLASA FUNDACJA

SZKOLA z KLASA FUNDACJA je nevladina organizacija obrazovna zaklada sa sjedištem u Varšavi, Poljska. Svrha organizacije je poboljšati kvalitetu učiteljskog obrazovanja i profesionalnog razvoja, izjednačiti obrazovne mogućnosti djece i mladih i ojačati građansku misiju škola. Naši programi vode se diljem zemlje, podržavajući razvoj vještina XXI. stoljeća te pomažući mladima da postanu aktivni učenici i građani. SKF potiče suradnju među učenicima, kritično razmišljanje, društveni angažman i odgovornost za vlastito učenje. SZKOLA z KLASA FUNDACJA pridružila se projektu 2017. godine, uzimajući u obzir da su više nego ikad poljskim školama potrebni programi i obrazovna rješenja problema koji doprinose jačanju društvene polarizacije, nedostatku tolerancije i diskriminacije kako u školama tako i u našem svakodnevnom životu. Prethodna izdanja programa dokazala su da je to bio pravi izbor kao i da u učenicima i učiteljima Poljske leži ogroman potencijal dobre volje, dubokog promišljanja i otvorenosti prema drugima.

www.szkolazklasa.org.pl

Pregled aktivnosti

Aktivnost „p.s. Pokreni solidarnost!“ temelji se na vrlo jednostavnoj zamisli: poruka u boci. 21. ožujka svake godine, na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije, djeca i tinejdžeri šalju razglednice nasumično odabranim osobama iz telefonskog imenika svoje lokalne zajednice.

Na svakoj od tih razglednica stoji fotografija i poruka solidarnosti osmišljena na radionici pisanja. Primatelji se pozivaju na odgovor putem odvojive kartice koja se šalje natrag u ured koordinacijske organizacije, Centra za mirovne studije. Organizacija odgovore prosljeđuje učeniku ili učenici koja je poslala razglednicu.

CILJEVI AKTIVNOSTI

POTAKNUTI MLADE NA RASPRAVU O RAZLIČITOSTI, diskriminaciji i percepciji.

POKAZATI MLADIMA KAKO ANALIZIRATI SLIKU i pomoći im dešifrirati poruke skrivene u slikama kojima su svakodnevno bombardirani u suvremenome društvu.

RAZVIJATI KRITIČKO MIŠLJENJE I VJEŠTINU MAŠTANJA promišljanjem ideja, mišljenja i osjećaja. Oni su temelj za poruku koja će se zapisati, ukrasiti i poslati.

PRIMIENITI NAUČENO U PRAKSI pisanjem i slanjem osobne poruke stvarnom primatelju. Ova radnja predstavlja početak angažmana i može postati katalizator istinske osviještenosti te pomoći sudionicima da uče o

Fotografije su odabrane s ciljem podizanja svijesti o različitostima u našem društvu između mladih i primatelja razglednica. Još jedan cilj je potaknuti mlade na razmišljanje o vlastitim predrasudama i pogledima na migraciju, mlade, obitelj, međugeneracijske odnose i još puno toga. Ovim projektom svake godine neznanci diljem Francuske razmijene tisuće razglednica (120 000 2018. godine). Time se stvara jedinstvena

vrijednostima jednakosti, solidarnosti, pravdi, poštovanju i slično.

POVEZATI SE S PRIMATELJEM PUTE M PISANE PORUKE koja doprinosi stvaranju jedinstvenog odnosa te pojačava zanimanje za temu o kojoj se raspravlja.

POTAKNUTI PRIMATELJA NA ODGOVOR i iskaz vlastitog mišljenja na bilo koji način koji im odgovara. Već i sama činjenica da primitak poruke pokreće reakciju pomak je u pozitivnom smjeru!

veza temeljena na komunikaciji i osviještenosti. Uspjeh ove aktivnosti zasniva se na sudjelovanju nastavnika i odgojno-obrazovnih djelatnika koji žele da njihovi učenici ili skupine mladih koje nadgledaju razmatraju teme kao što su bratstvo, solidarnost i obrazovanje za ravnopravnost u različitosti.

Ovaj priručnik šalje se uz razglednice kao podrška voditeljima aktivnosti.

Koraci u provođenju aktivnosti

Pogledajte kako su se aktivnosti provele u razredu u Isèreu (FR). Video napravio Gremonte:

www.laligue38.org/jouons-la-carte-de-la-fraternite2

01 | POGLEDAJTE FOTOGRAFIJE I PORAZGOVARAJTE O NJIHOVU ZNAČENJU

Međusobno razumijevanje bit će važna početna točka za pisanje. Budite vodič mladima kroz razmjenu njihovih stajališta, čak i onih temeljenih na predrasudama. Analiza tih stereotipa i predrasuda pomoći će u borbi protiv razumijevanja isključivo vlastitoga i odbacivanja „drugoga“.

02 | POIGRAJTE SE RIJEČIMA

U ovoj aktivnosti fotografija služi kao poticaj za pisanje. Toliko nam toga može poslužiti kao materijal za pisanje, na primjer kako se osjećamo kad pogledamo fotografije, rasprava s vršnjacima te vlastite priče i vrijednosti. Morat ćete pomno voditi mlade kroz proces pisanja i trenutak kada se dovršena djela podijele sa skupinom. Radionica pisanja potiče maštu mladih osoba i njihovu domišljatost te im istodobno osigurava prostor za stvaranje univerzalne poruke temeljene na osobnom stajalištu svakog pojedinca. Poticaji za pisanje osmišljeni su kao pomoć sudionicima pri odabiru načina na koji žele podijeliti svoju poruku.

03 | POTRAŽITE PRIMATELJE

Učenici odabiru primatelje iz telefonskog ili internetskog imenika svojega područja. Mrežni imenik možete pretraživati na stranici www.imenik.hr. Važno je ne zanemariti ovaj korak jer upravo on omogućuje svakom sudioniku da zamisli osobu kojoj piše. Najvjerojatnije će ta osoba ipak ostati

anonimna, ali što više mogu zamisliti o toj osobi daje sudionicima priliku da promisle o jedinstvenosti svake osobe u svojoj zajednici.

STOPA ODAZIVA

Također je važno dati mladima do znanja da njihovi primatelji možda neće odgovoriti. Rijetko kad bude više od dva ili tri odgovora po razrednom odjelu. Možete mladima objasniti da je to jako dobra stopa odaziva za ovakav tip prepiske. Kod nasumičnoga masovnog slanja dopisa stopa odgovora obično je manja od jedan posto! Svaki pojedini primatelj odlučuje o tome hoće li odgovoriti ili ne. Njihov izbor ni na koji način ne odražava vrijednost same aktivnosti. Isto tako, možete naglasiti kolektivnu prirodu ovakvoga djelovanja: mnoge će primatelje razglednice dirnuti ili u njih osvijestiti problem čak i ako ne mogu odgovoriti ili jednostavno ne odgovore. Katkad primatelju treba i nekoliko mjeseci za odluku hoće li ili neće odgovoriti.

04 | ZAPIŠITE PORUKU NA SREDIŠNJI DIO RAZGLEDNICE

Jedan od ključnih načina kako doprinijeti što boljem učinku poruke jest obratiti pažnju na kakvoću napisanoga i jasnoću poruke. Ne bi smjelo biti nikakvih ograničenja u pogledu oblika same poruke koja se šalje pa je tako na ovome području sve dozvoljeno: crteži, kaligrafija, ukrasna slova, kaligrami, kolaži i tako dalje.

05 | POŠALJITE RAZGLEDNICE

Kako bi zaštitili povjerljivost podataka maloljetnika, morate provjeriti je li potpis mlade osobe

na donjoj kartici uključuje samo njihovo osobno ime, bez prezimena. Također je važno naznačiti razred i ime ustanove kako bi odgovori mogli biti ispravno preusmjereni.

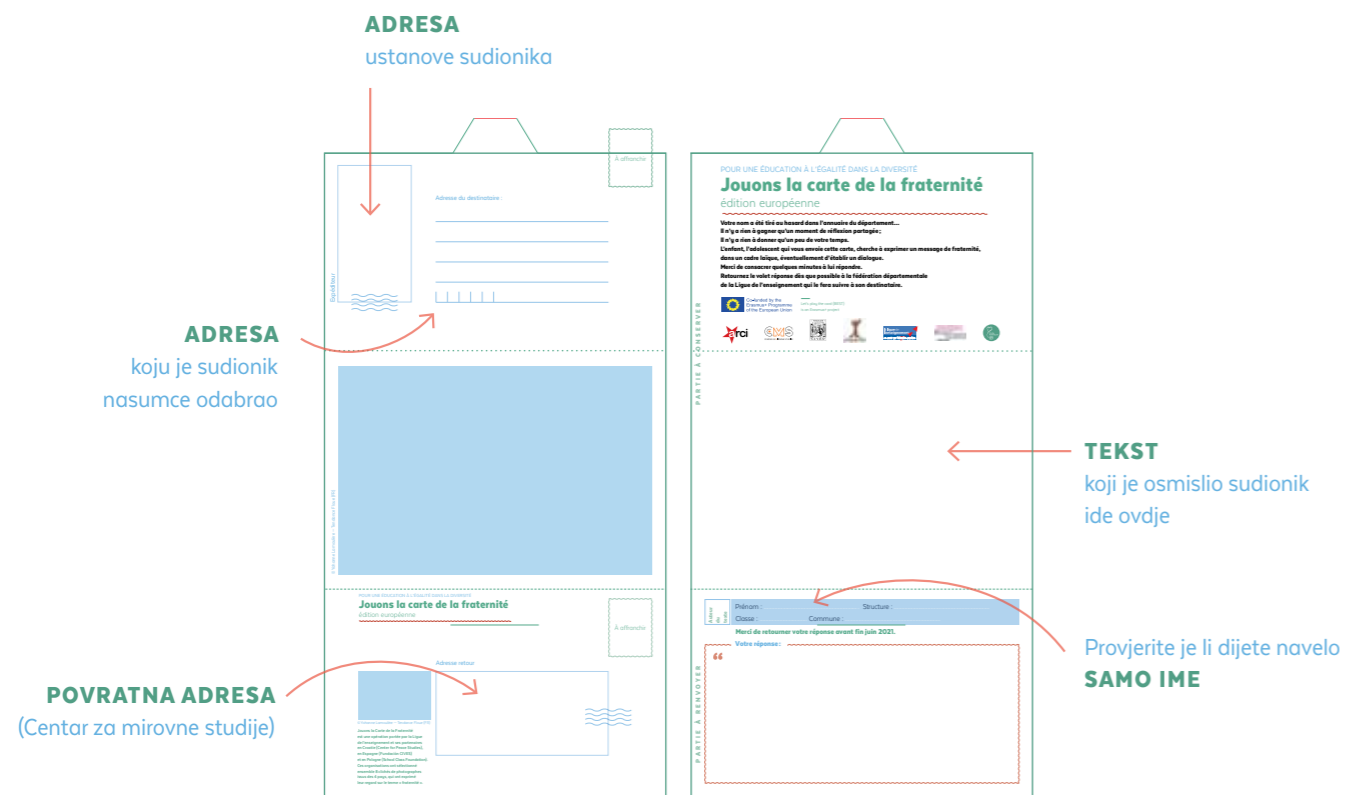
Prije samoga slanja, tekstove na razglednicama možete označiti brojevima. Na taj način lakše ćete povezati odgovore s početnom porukom. Prilikom savijanja razglednica koristite neki teži predmet, a predložimo i da zalijepite rubove kako bi spriječili otvaranje na dugome putovanju poruke.

POSTIZANJE VEĆEG UČINKA: SURADNJA S LOKALNIM MEDIJIMA

Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije dobra je prilika za podizanje svijesti o toleranciji i solidarnosti. Kontaktiranje lokalnih medija par dana prije aktivnosti može vam pomoći u "pripremi terena", pojačati učinak na one koji dobiju razglednicu i potaknuti primatelje da pošalju povratne razglednice. Ovo je također prilika za diskusiju o građanskom odgoju i obrazovanju. Korisno je poslati priopćenje lokalnim medijima tjedan prije aktivnosti, najaviti slanje razglednica i pozvati ih da na dan slanja dođu popratiti aktivnost. Dobro je i u ovu fazu uključiti učenike kako bi naučili više o funkcioniranju lokalnih medija.

06 | ZAPRIMITE ODGOVORE I POGLEDAJTE REZULTATE

Ukoliko dođe do niske stope odaziva, to može biti tema razredne debate iz područja građanskog odgoja. Pritom je važno da svaki pojedinac ima priliku izraziti vlastite frustracije, postaviti pitanja i tako dalje.

POŠALJITE PORUKU, POKRENITE SOLIDARNOST!

ZAŠTO POSLATI OVU PORUKU? Pošaljete li ovu poruku, odaslat ćete poruku solidarnosti te pozvati sve na razmišljanje o vlastitim predrasudama te osobne promjene s ciljem stvaranja tolerantnijeg društva.

01 | PREGLEDAJTE I ANALIZIRAJTE VIZUALE

Dobit ćete šest fotografija, pogledati ih, pomnije ih pregledati, promisliti o njima, raspraviti, postaviti pitanja, obratiti pažnju na način rada fotografa i što je mu je bila namjera izraziti. Primijetit ćete da je moguće fotografije shvatiti na različite načine te da postoji više od jednog tumačenja.

02 | RAZBIJTE PREDRASUDE

Ovisno o temama koje fotografija potakne, pozivamo vas na promišljanje o vlastitim predrasudama.

- Znete li kako su te misli nastale u vašem umu?
- Razumijete li zašto i na koji način drugi ljudi hrane te predrasude?

03 | NAPIŠITE PORUKU

Zatim ćete dobiti razglednicu na kojoj će bit jedna od šest fotografija. Potpišite se samo imenom, bez prezimena. Na temelju uputa dobivenih na radionici i onoga što vas nadahnjuje, zapišite svoju poruku na papir, a zatim je preprišite na središnji dio razglednice.

Ako želite, slobodno je ukasite ili obojite.

04 | POŠALJITE RAZGLEDNICU

Morat ćete:

- Pažljivo presavinuti razglednicu na tri dijela i paziti da se ne otvori;
- napisati adresu koju ste nasumično izabrali iz telefonskog imenika, zalijepiti markicu i poslati razglednicu!

...I ŠTO ONDA?

Završili ste s najvažnijim dijelom: razmijenili ste stajališta i poslali svoju razglednicu poput poruke u boci. Katkad primatelji odgovore nakon nekog vremena, no ne uvijek.

Što mislite, zašto je tomu tako?

PRIPREMITE SE!

01

Pripremite se!

Što je diskriminacija

Diskriminirati znači staviti nekoga u nepovoljniji položaj zbog jedne ili više osobnih karakteristika te osobe. Do diskriminacije vrlo često dovode predrasude, a ona može obuhvaćati neprijateljsko ponašanje, isključivanje i segregaciju, ponekad čak i otvoreno nasilje. Bilo kakav oblik diskriminacije zabranjen je zakonom.

Od diskriminacije nas štiti Zakon o suzbijanju diskriminacije. On navodi 17 osnova na kojima diskriminacija može biti počinjena, i to u 10 područja:

- 1. rada i radnih uvjeta;**
- 2. obrazovanja, znanosti i sporta;**
- 3. socijalne sigurnosti;**
- 4. zdravstvene zaštite;**
- 5. pravosuđa i uprave;**
- 6. stanovanja;**
- 7. javnog informiranja i medija;**
- 8. pristupa dobrima i uslugama te pružanju istih;**
- 9. članstva i djelovanja u sindikatima, organizacijama civilnog društva, političkim strankama i drugim organizacijama te**
- 10. sudjelovanja u kulturnom i umjetničkom stvaralaštvu.**

Središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije u Hrvatskoj je pučka pravobraniteljica.

No, osim ustavne kategorije pučkog pravobranitelja, hrvatsko zakonodavstvo 2003. godine ustanovilo je još dvije pravobraniteljske institucije, za djecu i ravnopravnost spolova, te 2008. godine instituciju za osobe s invaliditetom. Tako, sustav zaštite i promicanja ljudskih prava i jednakosti je segmentiran, zbog čega je suradnja osobito važna. Upravo stoga, a s ciljem jačanja zaštite građana, 2013. godine potpisan je Sporazum o međuinstitucionalnoj suradnji između pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i pravobraniteljice za djecu. Sporazum posebice naglašava suradnju u radu na pritužbama građana, kod obilazaka i pregleda mjesta na kojima se nalaze osobe lišene slobode, provođenju istraživanja, izvještavanju o pitanjima diskriminacije, edukaciji zaposlenika te na raznim projektima, u javnim nastupima s ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava te suzbijanja diskriminacije i promicanja jednakosti.¹

Osnove po kojima se nekog može diskriminirati jasno su određene u Zakonu o suzbijanju diskriminacije. Postoji 17 osnova diskriminacije. To su: rasa ili etnička pripadnosti ili boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, bračni ili obiteljski statusa, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko naslijeđe, rodni identitet, izražavanje ili spolna orijentacija.

¹ * Preuzeto s web stranice Pravne klinike Pravnog fakulteta u Zagrebu <http://klinika.pravo.unizg.hr/content/zastita-od-diskriminacije-u-hrvatskoj>

Diskriminacija se može pojaviti u raznoraznim oblicima:

• Izravna diskriminacija

Izravna diskriminacija je postupanje uvjetovano nekim od diskriminacijskih osnova kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji. // primjerice: Poslodavac odbije zaposliti kandidata ili kandidatkinju zbog njegova/njezina spola/imena/invaliditeta/obiteljske situacije i sl.

• Neizravna diskriminacija

Neizravna diskriminacija postoji kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, stavlja ili bi mogla staviti osobe u nepovoljniji položaj po nekoj od diskriminacijskih osnovi, u odnosu na druge osobe u usporedivoj situaciji, osim ako se takva odredba, kriterij ili praksa mogu objektivno opravdati zakonitim ciljem, a sredstva za njihovo postizanje su primjerena i nužna. // primjerice: Stanodavac odbije iznajmiti stan osobi s invaliditetom, ne zbog njezina invaliditeta već zbog toga što naknada za invaliditet čini nepoznati dio njezina dohotka. S obzirom na to da nije uzeo u obzir tu naknadu, iznajmljivač smatra da je odnos primanja i najamnine nedovoljan.

• Uznemiravanje

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova diskriminacije koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

• Teži oblici diskriminacije

Težim oblikom diskriminacije smatrat će se diskriminacija počinjena prema određenoj osobi po više osnova (višestruka diskriminacija), diskriminacija počinjena više puta (ponovljena diskriminacija), koja je počinjena kroz dulje vrijeme (produljena diskriminacija) ili koja posljedicama posebno teško pogađa žrtvu diskriminacije.

Što je rasizam? Kada govorimo o rasizmu, govorimo i o rasi, ideji koja je predmet brojnih rasprava. Mnoga se značenja često pogrešno upotrebljavaju ili shvaćaju. U najužem smislu, rasističke ideologije su one koje razdvajaju ljudska bića na različite biološke rase s genetskim i mentalnim obilježjima te tvore svojevrsnu hijerarhiju tih „bioloških rasa“ (to je bila kolonijalistička praksa sve do Drugog svjetskog rata). U širem smislu, termin rasizam odnosi se na više od samo tih „bioloških rasa“. Rasizam uključuje sve etničke skupine koje se smatraju drugačijima od „bijele“ rase i „kojima se pripisuju zajednička obilježja koja se implicitno ili eksplicitno procjenjuje i za koje se smatra da ih je gotovo ili potpuno nemoguće promijeniti“ (Johannes Zerger). Pravnim rječnikom, ne postoji jedinstvena i formalna definicija rasizma. „Rasnom diskriminacijom“ smatramo nejednak tretman, primjedbu ili nasilan čin počinjen s namjerom omalovažavanja pojedinca na temelju njegova fizičkog izgleda („rase“), etniciteta, narodnosti ili vjere.

Pripremite se!

Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda

Danas je važnije nego ikada prije razumom se boriti protiv barbarstva. Danas je važnije nego ikada prije obrazovati mlade za borbu protiv svih oblika povlačenja u sebe i odbacivanja drugih, protiv svih oblika diskriminacije. Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije slavi pedeseti rođendan. Iz toga je jasno da prethodnih 50 godina djelovanja nije bilo dovoljno za promjenu svjetonazora. Nije nimalo lako istinski promijeniti percepcije mladih i ublažiti njihova stajališta vezana uz diskriminaciju i odbacivanje, prvenstveno zato što to od nas, odgojno-obrazovnih djelatnika, zahtijeva promišljanje o vlastitim percepcijama i njihovu dekonstrukciju prije negoli smo spremni pružiti potporu mladima u tom procesu.

Izbjegavanje moralizma

Svaki odgojno-obrazovni djelatnik zna da za postizanje takvog cilja nije dovoljno samo djecu izlagati moralizirajućem diskursu. No naročito je teško odvojiti se od moralnog pritiska koji osjećaju Europljani kao generacija obilježena riječima „nikada se ne ponovilo“ imajući u vidu Auschwitz. Tolerancija prema lošem odabiru riječi ili dopuštanje učenicima da izraze mišljenja nalik rasizmu ili antisemitizmu za većinu je odgojno-obrazovnih djelatnika bolno iskustvo. Stoga smo u iskušenju da pripremimo učenike, da ih vodimo kroz način izražavanja, da ih podsjetimo koliko je rasizam vrijedan prijezira. Međutim, za dijalog je ključno izgraditi prostor za raspravu u kojemu se predrasude i nerazumijevanja (o stilu života, kulturi, vjeri), pritužbe i raznorazne tvrdnje mogu slobodno dijeliti. Mora postojati temelj za razbijanje tih predrasuda. Naravno, svaki nastavni sat slobode izražavanja moramo zaključiti jasnim podsjetnikom na zakon – slovo i duh zakona.

Odbacivanje viktimizacije

Tijekom ove rasprave, pokušajte imati na umu da žrtve i napadači nisu nužno isključivo žrtve i napadači. Dakle, važno je pokušati izbjeći nehitični doprinos natjecanju po pitanju tko je veća žrtva. Diskriminacija se ne tiče samo žrtava; cijelo je društvo pogođeno razvojem ovakvih stavova odbacivanja drugoga.

Ponuda društvene alternative u školama

Gledajući s pozitivne strane, borba protiv diskriminacije podrazumijeva borbu za vrijednosti bratstva, ravnopravnosti, društvene pravde i demokracije. Te univerzalne vrijednosti nisu samo beztjelesna načela. U obrazovnim ustanovama ona moraju postati živim bićima. Želimo li u to uvjeriti najmlađe članove našega društva, iznimno je važno da ustanove postanu mjesta zajedničkog djelovanja, mjesta na kojima se učenici uče demokraciji i odgovornosti.

Kažnjavanje bez generalizacija

U konačnici, moramo biti sigurni da se sustavno bavimo rasizmom i diskriminacijom koji se pojavljuju u osnovnim i srednjim školama, da se svaki prekršaj kažnjava i da izbjegnemo generalizacije. Svima će, uključujući roditelje, biti lakše riješiti jedan od najvećih izazova našeg obrazovnog sustava uključimo li sve dionike u proces i saslušamo li svačije mišljenje.

POKRENITE SE!

02

Photo Reference: Photo 2
Photo credit: Elvira Megías Quiros (Spain)

Photo Reference: Photo 3
Photo credit: Lara Varat (Croatia)

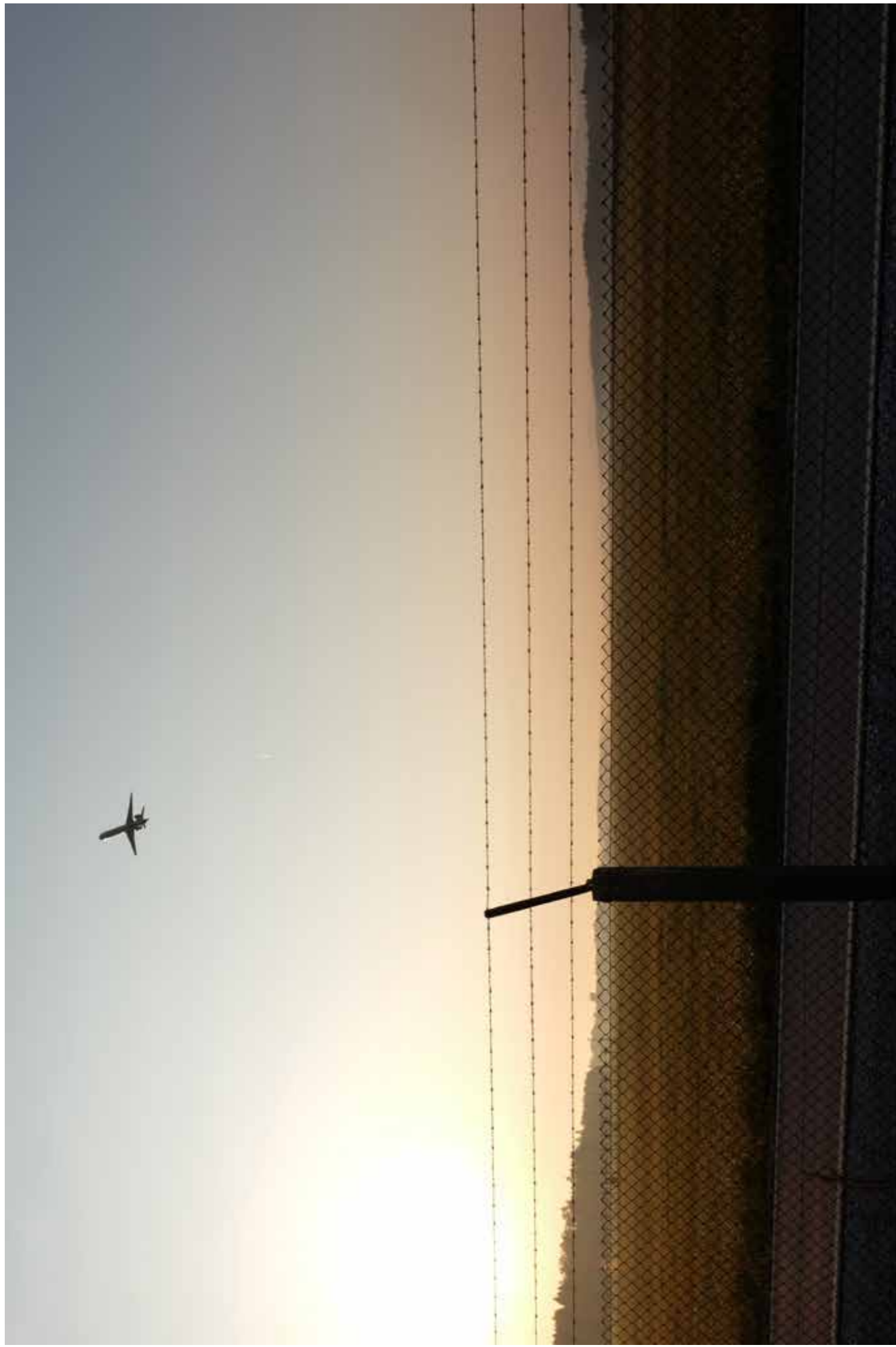

Photo Reference: Photo 4
Photo credit: Danijel Modrej (Slovenia)

Photo Reference: Photo 5
Photo credit: Yohanne Lamoulière — Tendances Floue (France)

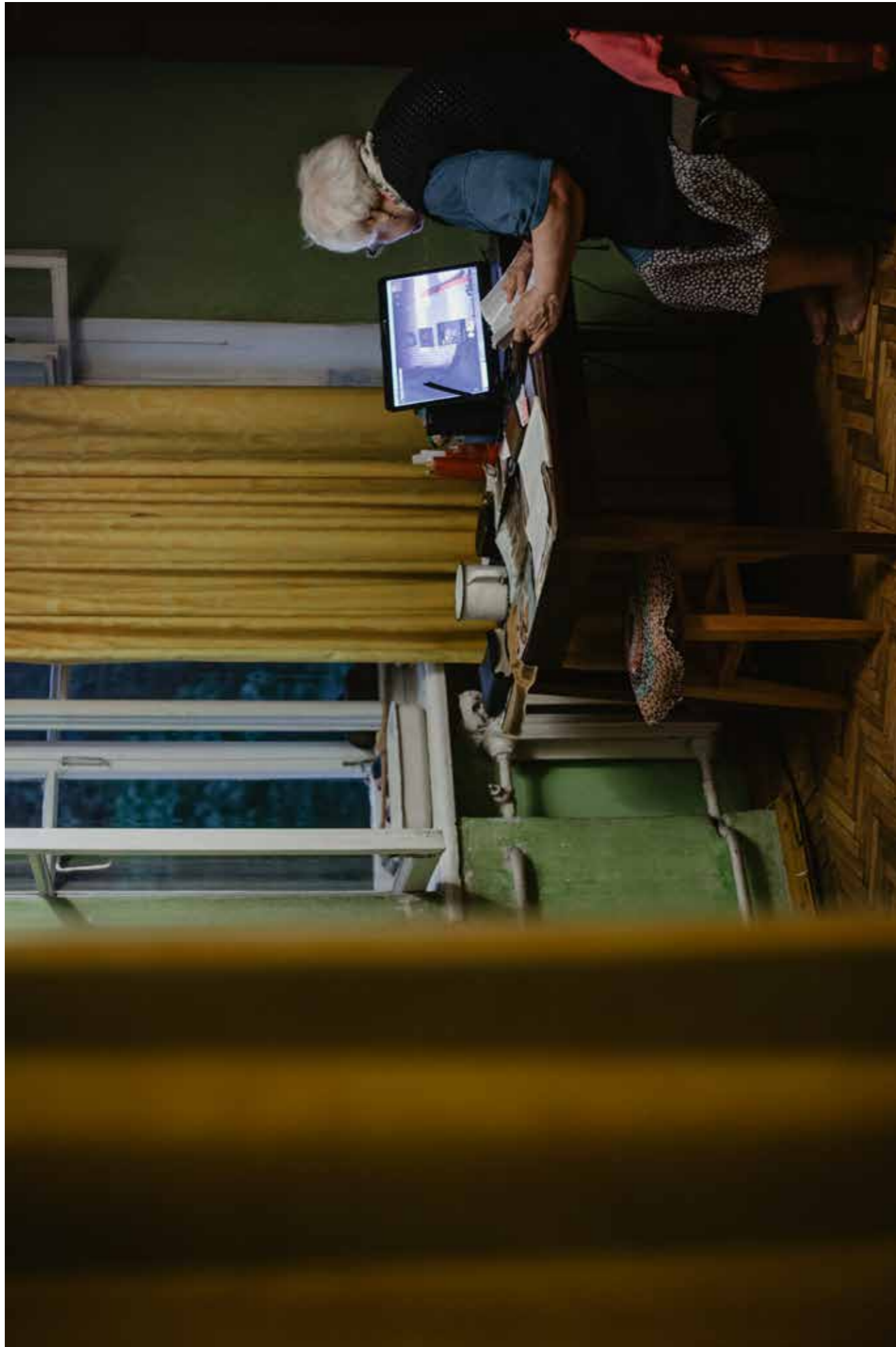

Photo Reference: Photo 6
Photo credit: Marta Rybicka (Poland)

Pokrenite se!

Elementi analize fotografije

Okoliš, Italija © Fabrizio Troccoli.

Fabrizio Troccoli

Fabrizio Troccoli nezavisni je foto-novinar. Živi u Perugiji (Italija) gdje radi za regionalne internetske novine Umbria24.it čiji je i suosnivač. Radi na nacionalnoj i europskoj razini i kao honorarac i kao

suradnik kanadskih nacionalnih novina „The Globe and Mail“. Tijekom godina njegovi radovi su objavljeni u relevantnim nacionalnim i međunarodnim novinama zahvaljujući suradnji s raznim fotoreporterskim agencijama poput Americans Splashnews / Corbis, Photomasi, new Press, La press. Nakon što je diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Perugiji, svoju strast prema fotografiji, koju je studirao na akademiji, usmjerio je prema novinarstvu zahvaljujući suradnji na raznim uredničkim projektima. Novosti su njegov glavni interes.

Među njegovim reportažama ([dostupne ovdje](#)) nalazi se priča o potresima u središnjoj Italiji i Aquili, tragedija broda Concordia na otoku Giglio, ubojstvo Meredith Kercher, itd. Fabrizio Troccoli uvijek traži priče tamo gdje se čini kao da nema ničeg značajnog - u životu običnih ljudi.

Prepričavanje njihovih priča njegova je strast, a pretvarati ih u slike njegova je misija.

// FOTOGRAF O DETALJIMA:

U studenom 2019., tijekom ekstremnih plima - koje zbog klimatskih promjena postaju sve češće i nasilnije - Venecija je pretrpjela ogromnu štetu svih vrsta: čudovišna poplava koja je dosegla drugu najvišu ikad zabilježenu razinu - 187 centimetara iznad razine prosječne plime, prekrila je oko 85% grada i nanijela

Dojmovi

Prekinuta aktivnost
Obveza odlaska
Nemir
Iznenadjenje
Hitnost
Nemoć / Poniženje
Samoća

Važni vizualni elementi

Eksterijer grada
Voda prekriva donju polovicu fotografije
U pozadini spuštene rolete trgovine
Naslagane stolice kafića
Stariji muškarac, do koljena u vodi, vuče kofer prema nama
Velika sličnost boja

Moguće teme

Okoliš / Ekologija / Klima
Klimatske promjene / Klimatske migracije
Prirodne katastrofe

Pitanja perspektive

Zašto su čovjek i njegov kofer u središtu slike?
Kako odabir kadra stvara dojam sveprisutnosti vode na fotografiji?
Promatrajte izbor kompozicije (arkade, stolice, prozori ...), tonove: jesu li čovjek i njegov kofer u suprotnosti ili se stapaju s okolinom?

ogromnu štetu nekim od svjetskih umjetničkih znamenitosti poput Bazilike San Marco. Na ovoj fotografiji čovjek prelazi trg San Marco (simbolično mjesto grada) noseći prtljagu. Mora se sam snaći. Iza njega su stolice kafića naslagane jedna na drugu, a rolete su zatvorene za vrijeme sunčanog dana. Sve na fotografiji govori o blokiranom i neprepoznatljivom gradu. //

Psihičko zdravlje, Španjolska © Elvira Megías Quirós.

Elvira Megías Quirós

Rođena u Madridu 1976. godine, Elvira Megías započela je svoju profesionalnu karijeru kao scenska fotografkinja na filmu i televiziji. Poteškoće u usklađivanju majčinstva i rada na snimanjima natjerali su je da napusti dotadašnju karijeru i započne novo poglavlje kao nezavisni fotoreporter. Od tada je radila za razne nacionalne medije s kojima je objavljivala brojne uredničke izvještaje i portrete. Svoje aktivističko djelovanje i svoja istraživanja usmjeruje na neovisne medije koji se bave pitanjima majčinstva i oblicima odgoja, spola, feminizma i rodnog nasilja.

Tako je 2016. godine provela nekoliko kampanja za Gradsko vijeće Madrida: Madrid necesita feminismo [Madridu su potrebni feminizmi] i Madrid Cultura Abierta [Madridska Otvorena Kultura]. Osim toga, ona je fotografkinja Nacionalnog centra za difuziju glazbe u madridskom Auditorijumu (2018.-2020.) i generalna direktorica za kulturnu promidžbu Zajednice Madrida (2018.-2020.).

// FOTOGRAFKINJA O DETALJIMA

Uslikala sam ovu fotografiju moje kćeri za vrijeme karantene uzrokovane izbijanjem virusa COVID-19. Milijuni djece u Španjolskoj su jedan dan išli u školu, a već sljedeći su bili zaključani u svojim domovima, te mjesecima nisu mogli vidjeti svoje školske kolege, prijatelje, učitelje, bake i djedove. Bili su prisiljeni suočiti se s nevidljivom opasnošću: gubitkom članova obitelji, obveznom karantenom, neizvjesnošću i tjeskobom, obiteljskim stresom. Ova globalna zdravstvena i socijalno-ekonomska kriza bez presedana značajno utječe na obrazovanje, mentalno zdravlje i pristup osnovnim zdravstvenim uslugama mnoge djece i adolescenata.

Dojmovi

Patnja / Uznemirenost / Tuga / Malaksalost
Izolacija / Samoća
Povlačenje / Prikrivanje nelagode
Karantena
Praznina
Nasilje

Važni vizualni elementi

Žena čuča, sklopčana, ¾ s leđa
Sivi i prljavi zid
Odras u zrcalu: kadar unutar kadra fotografije
Ukradena fotografija?
Neutralni interijer, bez namještaja osim ogledala
Crno-bijeli kontrast

Moguće teme

Isključenost
Uznemiravanje
Povlačenje
Nasilje/Zlostavljanje u obitelji
Depresija
Samoća
Fizička ili mentalna patnja
Ravnopravnost spolova

Pitanja perspektive

Koji su učinci izrezivanja stiska (položaja ruku) na zrcalu?
Zašto je i odraz lika također izrezan?

Stručnjaci upozoravaju da, iako je cilj politike zatvaranja škola nametanje socijalnog distanciranja, dugoročno gledano, zatvaranje škola ima negativan utjecaj na mentalno zdravlje djece jednako kao i karantena, uzrokujući razvoj poremećaja poput depresije, tjeskobe ili posttraumatskog stresa. Ova slika može odražavati prikaz mentalnog poremećaja, poput depresije. Također paradoksalno pokazuje stigmatu onih koji pate od nje, uglavnom prevedenu u oblik šutnje, nerazumijevanja, nemoći i samoće. Jednom me moja djevojčica pitala: "Mama, što je to mentalni poremećaj?". Odgovorila sam: „to je povezano s našim umom i mračni je ponor u koji se može gledati i u kojem se može izgubiti, poput one špilje koju si si napravila.“ //

Rodna ravnopravnost, Hrvatska © Lara Varat.

Lara Varat

Rođena je 1995. godine, a djetinjstvo je provela u Kutini gdje je završila osnovnu i srednju školu. Iako ju je umjetnost oduvijek zanimala, tijekom tog razdoblja svog života nije pronašla prikladan medij za kreativno izražavanje. Vjeruje da je razlog tome život u maloj zajednici i mogućnosti koje joj je pružala.

Nakon završetka srednje škole, preseljenja i promjene okoline, počela je otkrivati kulturne aspekte grada Zagreba. U tom joj je procesu fotografija postala vrlo bliska. Od početka su tematike njezinih fotografija bile usko povezane s rutinom i svakodnevnim životom, s naglaskom na ljude. S vremenom su se ove teme proširile iz njezinog osobnog i privatnog kruga na javne i sociološke teme koje su joj bliske. Od 2019. studira na Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, na Odsjeku za snimanje i fotografiju.

// FOTOGRAFKINJA O DETALJIMA

8. ožujka 2020. u gradu Zagrebu održan je peti Noćni marš za Dan žena. Marš je imao za cilj istaknuti trenutni položaj žena u društvu i tražio je jednakost prava. Također je služio kao podsjetnik na povijesnu borbu za ravnopravnost žena. Ukratko, sudionici su bili pozvani u organiziranu šetnju glavnim gradom Hrvatske "za bitke koje su se vodile i koje će se voditi u budućnosti". Ova fotografija snimljena je tijekom marša i prikazuje neke od članica kolektiva "Žene ženama" koji povezuje žene kojima je Zagreb stalni ili privremeni dom (npr. Erasmus studentice na razmjeni) i one koji su

Dojmovi

Prijateljstvo / Radost / Osmijeh / Vragolija
Dobronamjernost
Solidarnost / Sudionništvo / Jedinstvo / Snaga
Uvjerjenje / Ponos / Hrabrost / Izazov / Napetost
Prihvatanje
Sloboda
Propitivanje

Važni vizualni elementi

Lica afričkih i europskih žena
Osmijesi
Pogled jedne žene prema kameri, pogled druge prema osobi izvan kadra.
U prvom planu 2 tamna trokuta formirana od 2 crne siluete okrenute prema ženama
2 crvene marame

Moguće teme

Različitost
Ravnopravnost spolova / Ženska prava / Feministička borba
Solidarnost
Interkulturalna prijateljstva
Pravo na okupljanje i demonstracije
Mobilizacija / Uvjerjenje / Hrabrost opredjeljenja
Sekularizam / Religije
Migracija

bile prisiljene napustiti svoje domove i pronaći ga negdje drugdje (tražiteljice azila). Članice su nosile transparent s natpisom "Ne mogu nas sve pobiti - ljubav i bijes" koji zrači nježnošću i radošću, ali također šalje čvrstu, beskompromisnu poruku. Baš kao i transparent, žene koje su ga nosile bile su srdačne i sretno, ali i odlučne i razborite. Trenutak zabilježen na fotografiji objašnjava njihovu borbu - borbu koja je važna u društvu, odvažna i humana. //

* ziviatielje.dk/projects-education/no-borders-program/women-to-women/

Migracije, Slovenija © Danijel Modrej.

Danijel Modrej

Danijel Modrej (Ljubljana, 1983.) radi kao nezavisni scenograf i dizajner sa sjedištem u Ljubljani, Slovenija. Nakon završetka Arhitektonskog fakulteta počeo je raditi u području kazališta i filma.

Suradivao je s mnogim renomiranim redateljima svoje generacije te je nekoliko puta nagrađivan za svoj rad. Dobro se snalazi i u području grafičkog dizajna i ilustracija.

Njegova djela bila su dio nekoliko zajedničkih izložbi u zemlji i inozemstvu.

Posljednjih godina iz institucionalnog kazališta prešao je u ulično kazalište, gdje ga je prije svega zanimao kontakt s ljudima. S kazališnom skupinom gostovao je na mnogim hvaljenim festivalima diljem Europe.

Također je počeo raditi s neprofitnom organizacijom Humanitas. Njihova suradnja dio je dugogodišnjeg projekta "Kroz oči izbjeglice" koji još uvijek traje.

Dojmovi

Razdvajanje
Želja za bijegom
Zatočeništvo
Imobilizam – onemogućeno kretanje
Oslobađanje / Otpuštanje / Otvaranje
Putovanje / Kretanje
Limit / Zabrana
Opresija / Usamljenost

Važni vizualni elementi

U prvom planu: žičana mreža i bodljikava žica koja zatvara prostor.
Nebo zauzima 2/3 slike, užareno na horizontu
Ravnica i šume, umirujući, iza bodljikave žice.
Tamni prvi plan
Zrakoplov za vrijeme polijetanja
Odsutnost ljudske prisutnosti

Moguće teme

Migracija / Granice / Premještanje
Zadržavanje
Geopolitički odnosi
Prijevozna sredstva

Pitanja perspektive

Kako se sukobljavaju gornji i donji dio fotografije?
Kako možemo objasniti dominaciju prvog plana (žice) nad pozadinom (avion)?

takvom ogradom. Ujutro sam otišao do lokacije, vozio se duž ograde aerodroma i fotografirao. Sunce je polako izlazilo i prorjeđivalo maglu koja se prostirala po livadama. Sjećam se kako sam vozio prašnjavom cestom, slušao Velvet Underground, a moj aparat je bio na suvozačkom sjedalu. Osjećao sam se neizmjerljivo slobodnim, radeći nešto što volim i u čemu uživam. Pomislio sam u sebi da sam prerijetko zahvalan na tome. //

Diskriminacija, Francuska © Yohanne Lamoulère - Tendance Floue.

Yohanne Lamoulère - Tendance Floue

Yohanne Lamoulère je rođena 1980. godine, nedaleko Sredozemnog mora. Završila je dodiplomski studij na Komorima i pripremila diplomu iz povijesti umjetnosti u Montpellieru. Potom je diplomirala na Ecole Nationale Supérieure de la Photographie u Arlesu 2004. godine i konačno se nastanila u Marseilleu.

Yohanne nikada nije dijelila isto tkivo s plaćenim portretistima čije bi kadriranje poslušno izbrisalo osramoćeni lik kako bi bolje prikazalo „nasljednika“ obećanog svijetloj budućnosti. Više voli društvo ljudi. Ne zato što bi od njega učinila jači koncept, već zato što u njemu živi. U svoje slike unosi nešto svoje, ali pritom uspješno izbjegava samoljublje, taj subjektivizam bez dna koji svijet čini mračnijim i više nego što zapravo jest.

// FOTOGRAFKINJA O DETALJIMA

Ova fotografija snimljena je u kvartu Maison Blanche u 14. arondismanu Marseillea. Yohanne Lamoulère vrlo dobro poznaje ovo mjesto. Često ga fotografira kao dio svog dugotrajnog rada na marsejskim radničkim kvartovima. Maison Blanche vrlo je siromašan kvart, mnoge stambene zgrade su oronule i nezdrave. Životni uvjeti su teški i u posljednjih nekoliko godina dogodilo se nekoliko situacija (smrt šestogodišnje djevojčice 2018. godine nakon pada s 12. kata zgrade čije ograde su

Dojmovi

Zatvorenost / Ugnjetavanje / Gušenje / Nelagoda
Dominacija / Zasićenje
Nejednakost
"Obrnuta" vrtoglavica.
Nesigurnost
Nada u bijeg

Važni vizualni elementi

Kadar proširen širokokutnom lećom
Mala dubina polja
Niski kut gledanja
Zgrade koje čine zid
Dva djeteta tamne boje kože u prvom planu, glave naopako
Mali trokut neba (bijele boje) u smjeru pogleda
Napušteni balkoni (nema ljudi), ali s detaljima u boji

Moguće teme

Djetinjstvo i imigracija
Urbani životni uvjeti u kvartovima
Nesigurnost
Diskriminacija na temelju podrijetla ili socijalne pozadine
Očekivanja mladih
Migracija
Klasna borba
Interkulturalnost, integracija

Pitanja perspektive

Kako su na fotografiji istaknuti pogledi dvoje djece (koje im ne vidimo)?
Zašto je ugao između dviju zgrada u središtu fotografije?
Kakve efekte stvara ovaj prikaz linija koje nestaju?

bile dotrajale, požar u stambenoj zgradi 2019., itd.). Udruga stanovnika (kolektiv Maison Blanche) stvorena je kako bi vršila pritisak na političare, pomagala najugroženijima i pružila kulturne i sportske aktivnosti u kvartu. Ova fotografija snimljena je osam dana nakon katastrofe urušavanja zgrade u ulici d'Aubagne. Sve su oči uprte u kvart po imenu Maison Blanche, kojem bi se također mogao dogoditi sličan scenarij ako zgrade budu prepuštene njihovom daljnjem propadanju. Fotografija je naručena za dnevne novine Libération. //

Međugeneracijska solidarnost, Poljska © Marta Rybicka.

Marta Rybicka

Marta Rybicka je dokumentarna fotografkinja. Dvostruki laureat GRAND PRESS FOTO 2019., finalistica GPP-a 2017., radi kao nezavisna fotografkinja. Karijeru je započela dokumentirajući razorne

posljedice potresa na Haitiju i poplave u Poljskoj.

Fotografirala je svakodnevni život i radne uvjete u Indiji i Sudanu. Trenutno radi na dugoročnom projektu usmjerenom na bliskost i intimnost suočenim s različitim izazovima - ratom, bolestima ili modernim načinom života. Marta dokumentira svakodnevni život čečenskih izbjeglica u Poljskoj u sklopu projekta Djeca sa stanice Brześć te život Poljaka koji žive u Pridnjestrovskoj Moldavskoj Republici. Zajedno s časopisom „Pismo“ i društvenom organizacijom „To działa“ pomaže u stvaranju godišnje serije reportaža pod nazivom „Opće dobro“. Bila je finalistica natječaja za kreativne stipendije i stipendija na području kulturne promidžbe Ministarstva kulture i nacionalne baštine. Marta vodi fotografske radionice za djecu.

www.martarybicka.pl

// FOTOGRAFKINJA O DETALJIMA

Larysa živi u Čerkasiju u Ukrajini.

Nekad je to bio grad poznat po cvjetovima marelice. Tada nije bilo kemijskih tvornica. Mnogi posjetitelji iz cijelog SSSR-a dolazili bi u posjet. Oduševljene turiste privlačile su pješčane dnjeparjske plaže, nepregledne borove šume, sočno voće i povrće uzgajano na plodnom černozeemu. Sada je to grad napuštenih majki koje pokušavaju preživjeti pronalazeći utjehu u religiji, knjigama, iščekivanju, domoljublju. Priče iz jednog susjedstva, ispunjene smrću mladih i usamljenim životima starih. Čerkasi - grad trulih marelica, u kojem se mnogo ljudi otrovalo u tvornicama dušičnih proizvoda, doživio je rat.

Dojmovi

Izolacija

Želja za učenjem / Znatiželja / Otvorenost / Otkriće

Raskid / Digitalni jaz / Prilagodljivost

Pomak / Kontrast

Važni vizualni elementi

Interijer stana

Prozor u drugom planu

U prvom planu zastor skriva lijevu trećinu slike

Na desnoj strani starica koja sjedi ispred zaslona računala

Knjige i bilježnice na stolu

Neoštre i prilično tamne boje

Svjetlost koja dolazi iz ekrana računala

Moguće teme

Digitalni jaz ili prilagodba

Međugeneracijska solidarnost

Starost

Usamljenost / Izolacija

Evolucija

Cjeloživotno učenje

Kulturni život starijih ljudi

Nove komunikacijske i informacijske tehnologije i društvene veze

Pitanja perspektive

Promatrajte „kadrove u kadru“ (računalo i prozor): kako reagiraju jedan prema drugom?

Zašto je osoba smještena na dnu i na rubu kadra, u korist kojih elemenata?

Kakve senzacije stvara ovakvo pozicioniranje?

Siromaštvo je posvuda. Starija generacija može se samo prisjećati vremena kada ih je Sovjetski Savez znao usrećiti.

Nekoliko puta tjedno Larysa putem Skypea zove svoju stariju sestru koja živi u Sankt Peterburgu. Jehovini svjedoci čitaju Bibliju svaki dan, sami ili s obitelji, proučavajući odabrane dijelove.

Larysa ima 80 godina i zbog bolesti nije napustila svoj dom već godinu dana. Često nosi vunenu beretku, tople čarape i prsluk koji joj štiti bubrege. Na pitanje što voli jesti, kaže: „puno i svašta, osim tamne čokolade“. Svakog jutra, kad smo zajedno doručkovali, Larysa je pripremila svinjsku mast koju koristi za prženje svih namirnica: krumpira, jaja ili tikvica. //

TEORIJA U PRAKSI

03

Teorija u praksi

Što znači čitanje slika?

Čitanje slike važan je korak u programu „p.s. Pokreni solidarnost!“ jer su produkti ovog čitanja i učenje koje mu slijedi osnova za pismeno izražavanje.

Vođenje sudionika kroz čitanje slika sastoji se od buđenja i usmjeravanja pažnje na fotografiju, ostavljajući prostor za slobodno izražavanje interpretacije i mašte. Prije nego što sudionici uđu u fazu razumijevanja slike i razvijanja interpretacije, važno je provesti vrijeme promatrajući i opisujući fotografiju.

Ne postoji netočno ili pogrešno razumijevanje fotografije.

Umjesto toga, bolje je poticati svakoga da potkrijepe svoje dojmove koristeći važne vizualne elemente. Obavljanje zadatka korak po korak (pogledajte primjer radionice Yvesa Bona na stranici 33), pruža sudionicima priliku da postanu svjesni kako se razvija njihovo mišljenje o fotografiji.

Resursi za vođenje radionice

Stavljamo na raspolaganje nekoliko resursa i alata za vođenje produktivnog sata čitanja.

Sljedeće stranice sadrže dvije vrste informacija:

- Činjenične informacije o fotografiji (predstavljene ispod fotografije),
- Prijedloge elementa za analizu koje su kreirali autori pedagoškog priručnika (s desne strane fotografije).
- Pozivamo vas da sami istražite višeznačnost ovih fotografija bez da se ograničavate na ovdje navedene primjere analize.

Teorija u praksi

Primjer radionice: Čitanje fotografija s mladima i djecom

Ciljevi aktivnosti

Ciljevi ove aktivnosti, praćene zajedničkim čitanjem, su omogućiti djetetu ili tinejdzru da slijedi ova četiri uzastopna koraka:

- **Izraziti** ono što osjećaju gledajući fotografsku sliku (percepcija / prva konotacija)
- **Stvoriti** cjelovit opis fotografije (denotacija).
- **Povezati** svoje osjećaje s korištenim označiteljima (interpretacija / druga razina konotacije).
- **Usporediti** njihovo tumačenje s tumačenjem drugih (istraživanje višeznačnosti).

Radionica o čitanju slike omogućuje djetetu ili tinejdzru:

- Održavati dublji, linearniji i čvršći oblik inteligencije i pamćenja gledajući slike.
- Naučiti upravljati impulzivnim reakcijama prilikom određenih vizualnih podražaja.

Vještine koje se vježbaju:

- Jasno izražavanje korištenjem prikladnog jezika pri govoru.
- Opažanje i opisivanje u svrhu analize informacija.
- Rasprava, propitivanje, obrana stajališta.
- Demonstracija kritičkog razmišljanja prilikom pregledavanja i obrade informacija.

Nekoliko prijedloga

Prikazivanje fotografija

Preporučamo stavljati fotografije na ploču jednu za drugom, isprintane na A3 papiru (ili ih projicirati projektorom). Projektiranje fotografije je bolje za "vođeno" čitanje nego rad s fotografijom na papiru. Korištenje projektor također omogućava voditelju grupe da uspostavi zasebno vrijeme za promatranje vizualne stimulacije i vrijeme za razmišljanje o njoj.

Ispis šest fotografija s obje strane A3 papira također omogućuje prikazivanje nekoliko njih odjednom, ako želite voditi komparativno čitanje ili tražiti slične tematske elemente na različitim fotografijama.

Primjer radionice 1 (osnovna škola)

Odlučili smo ilustrirati ovu radionicu fotografijom koju je snimila Yohanne Lamoulère (Agencija Tendance Floue). Za mlađu djecu savjetujemo vam da započnete s vođenim aktivnostima kako bi djeca mogla bolje razumjeti sliku.

Upute

Odgajatelj ili voditelj daje uzastopne upute. Članovi grupe slijede upute i bilježe svoja zapažanja prije nego što prijeđu na različite gore predstavljene korake dogovora i rasprave.

01 | Promatrajte sliku (izrezana, rekadrirana fotografija)

- Prikažite ovu rekadriranu sliku grupi na 10 sekundi bez ikakvih uputa, osim da budu pažljivi i tihi.
- Zamolite djecu da razmisle o tome kakav je dojam na njih ostavila ova fotografija ili o čemu su razmišljali kad su je vidjeli, no bez da išta kažu naglas (čak ni svom susjedu).
- Za to vrijeme podijelite djeci kopiju fotografije (ako je moguće u A3 formatu), baš onako kako je prikazana, zadržavajući bijelo područje oko nje.

02 | Zamišljanje onoga što je izvan kadra

- Zamolite djecu da u bijelo područje oko fotografije nacrtaju sve što zamišljaju, pokazujući im kako su određeni elementi izrezani kadrom slike i da crtanje mogu započeti na rubovima dijela fotografije koji je isprintan.

- Za to vrijeme obidite svako dijete i zabilježite interpretacije ili dojmove koje su osjetili kad su prvi put vidjeli fotografiju (na primjer, na poleđini lista).

03 | Rasprava

- Prikažite dovršene crteže na ploči. Usporedite. Istaknite sličnosti i razlike.
- Pročitajte naglas interpretacije koje je svako dijete dalo.

04 | Razvijanje interpretacije

- Dopustite svakom djetetu da potkrijepi značenje koje je podijelilo tražeći od njega da navede jedan ili više elemenata koji se vide na fotografiji, kao i one koje su sami dodali na crtež, koristeći rečenicu poput "Osjetio sam ovo zbog tog određenog elementa".

Na primjer:

"Mislio sam da više nema nikoga, da su svi na poslu ili u školi."

"Osjećao sam se pomalo tužno jer je bilo pusto i nije bilo boja."

"Mislio sam da su svi u dvorištu i imaju zabavu."

"Mislio sam da je to život jer smo mogli vidjeti sve stvari ljudi."

Sad je vrijeme za raspravu unutar grupe i uspoređivanje različitih poimanja fotografije.

- (Ukoliko postoji) utvrdite višeznačnost koja se može pojaviti prilikom promatranja fotografije i naglasite da, ako svi nemamo identičnu interpretaciju, to je zato što smo se usredotočili na jedan element, a ne na drugi (one koji su prvi primijetili da čovjek odmara / oni koji su kroz njegov izraz primijetili teške životne uvjete).
- Objasnite da svaka fotografija određuje „vidno polje“ koje se prikazuje promatraču i „prostor izvan kadra“ koje nije prikazano (ali koje svatko zamišlja na svoj način).

05 | Fotografija u originalnom kadru

- Pokažite fotografiju onako kako je snimljena i pokažite što je zapravo postojalo u ovom kadru i što su (eventualno) djeca mogla zamisliti u „prostor izvan kadra“ izrezane fotografije.
- Utvrdite detalje koji su mogli dati naznake onoga što se nije vidjelo u potpunosti (svi elementi života na balkonima) i koji su mogli pomoći u zamišljanju „prostora izvan kadra“.
- Odredite mjesto i datum kada je fotografija snimljena. Postavite hipoteze o onome što je prethodilo njenom nastanku.

06 | Čitanje onoga što fotograf kaže o ovoj fotografiji

Fotografova prezentacija fotografije na stranici 29 priručnika omogućit će usporedbu načina na koji je fotografija percipirana i doživljena s informacijama koje o njoj daje njezin autor po pitanju okolnosti snimanja i svojih namjera.

Primjer radionice 2 (zadnja godina osnovne škole, srednja škola)

Nudimo nekoliko primjera vezanih uz fotografiju koju je snimila Yohanne Lamoulère (Agencija Tendance Floue). Prikazano kadriranje predstavlja samo neke od mnogih mogućih varijanti.

01 | Izrazite dojmove

- Prikažite sliku grupi na 10 - 15 sekundi, bez ikakvih uputa, osim da budu pažljivi i tihi.
- Zamolite djecu da zapišu: "Jedna stvar koju su zamijetili na fotografiji"; "Dojam koji je fotografija stvorila ili što su osjetili dok su ju gledali". Zapisivanje bilješki je važan korak: u sljedećoj fazi pomoći će djeci da izbjegnju ponavljanje onoga što su drugi već rekli.

Evo nekoliko mogućih odgovora (otvoreni popis):

- Ova djeca zovu jednog od svojih prijatelja.
- Na katovima je buka, zato i gledaju.
- Izgleda kao da su zatvoreni u dvorištu.
- Izgleda kao šipke ili pregrade.
- **Rasprava**
 - Na ploči navedite odgovore u dva stupca: jedan za Dojmove i drugi za Opis.
 - Prihvatite sve odgovore bez komentara; ne raspravljajte o njima tijekom ovog prvog koraka.
 - U donjem popisu zapisani su opisni elementi koji su na razini dojmova (na primjer, "Na katovima je buka, zato ih i gledaju.") u stupac Dojmovi, a "Balkoni su pusti." u stupac Opis.
 - Isprva ih zabilježite onim redoslijedom kako su izgovoreni, a kasnije ćete ih povezati, kao što je objašnjeno u trećem koraku.

Dojmovi

- Ova djeca zovu jednog od svojih prijatelja.
- Na katovima je buka, zato i gledaju.
- Izgleda kao da su zatvoreni u dvorištu.
- Žele pobjeći.

Opis

- Izgleda kao šipke ili pregrade.
- Balkoni su pusti.
- Možemo vidjeti neke predmete poput bicikla i odjeće koja se suši.
- Vidimo samo maleni komadić neba.

02 | Opišite fotografiju

Vizualni elementi (uključujući pisane elemente)

- U prvom planu, dvoje djece s leđa, glave naopako.
- U pozadini dva krila zgrada tvore kut.

Linije i oblici

- Korištenje "širokokutne" žarišne duljine naglašava učinak rasprostiranja zgrada.
- Niski kut naglašava dominirajući učinak zgrada na ljude.

Dubina

Korištenje "širokokutne" žarišne duljine i odsutnost neba pojačava efekt zatvorenosti.

Ponovno pokažite fotografiju

- Provjerite jesu li svi elementi koji opisuju fotografiju (oni koje su djeca navela) na njoj.
- Napravite sve potrebne ispravke u tablici, brišući s popisa sve što se ne pojavljuje na fotografiji (to se događa!).
- Od djece bi se moglo tražiti da po bojama razlikuju:
 - Vizualne elemente (lica, geste ...)
 - Svjetla, kontraste.
 - Linije i oblike.
 - Raspored unutar kadra (gore / dolje, desno / lijevo ...).
 - Dubinu polja (na primjer na slovenskoj fotografiji str. 20), velika dubina polja pojačava dojam usamljenosti onih koji su iza bodljikave žice.
 - Oštrinu i zamućenost (na primjer na hrvatskoj fotografiji str. 19) neka su lica zamućena kako bi se dodatno izolirale 2 žene u središtu slike.

Pogledati iz daljine / Približiti se

- Pitajte djecu mogu li se svi elementi na fotografiji opisati promatranjem iz daljine.
- U stupac Opis navedite sve elemente koji se mogu vidjeti tek kad se promatrač približi. (Na primjer, u ovom slučaju, predmeti koji se nalaze na balkonima.)

Utvrđite dodatne elemente

- Za neke fotografije može biti korisno potražiti:
- Slike unutar slike: slika, fotografija itd.

03 | Razvijanje interpretacije

- Zamolite svako dijete da opravda, potkrijepi značenje koje je podijelilo (navedeno u stupcu Dojmovi na ploči) navodeći jedan ili više elemenata koji se vide na fotografiji.
- Potaknite grupu da poveže, pojam po pojam, elemente u stupcu Dojmovi s onima u stupcu Opis koristeći rečenicu poput "Imam taj dojam zbog tog određenog elementa".
- Povežite ih strelicama između stupaca.

Na primjer:

"Mislio sam da više nema nikoga, da su svi na poslu ili u školi."

"Osjećao sam se pomalo tužno jer je bilo pusto i nije bilo boja."

"Mislio sam da se svi zabavljaju u dvorištu."

"Mislio sam da je to život, jer vidjeli smo sve stvari ljudi."

U ovom biste trenutku također mogli zamoliti djecu da "zamisle priču prema elementima na fotografiji koji su im privukli pažnju".

Sad je vrijeme da grupa razgovara i objedini razne poimanja fotografije.

- Ukoliko postoji, zabilježite višeznačnost koja se može pojaviti za vrijeme prvog promatranja fotografije (oni koji prvi primijete napuštene balkone / oni koji su prvo primijetili dvoje djece).
- Istaknite da svi nismo imali istu interpretaciju jer smo se u neposrednom sjećanju fotografije više usredotočili na jedan element nego na drugi.
- Imajte na umu i da je to točno za određene fotografije da je element toliko jak da dovodi do univerzalne interpretacije. Ovo je jednoznačna poruka koju oglašivači najčešće žele staviti u prvi plan djela koje stvaraju.
- Odredite vrijeme i mjesto na kojem je fotografija snimljena.
- Postavite teorije o tome kako je nastala.

04 | Primjer vježbe: promjena kadra

- Pokrijte dio fotografije kako biste istu fotografiju prikazali drugačije ili prikazali samo jedan detalj. (Na primjer, usporedite originalni kadar s kadrom 1 predstavljenim u gornjem primjeru za osnovnu školu.)
- Tada možete pitati: koji kadar je bliži jednoj interpretaciji više od druge? (Kadar 1 stavlja naglasak na zgradu; Kadar 2 naglašava odnos djece prema njihovoj okolini.)
- Objasnite da svaka fotografija određuje „vidno polje“ koje se prikazuje promatraču i „prostor izvan kadra“ koje nije prikazano (ali koji će svatko zamisliti na svoj način).

Kadar 1**Kadar 2****05 | Čitanje onoga što fotograf kaže o ovoj fotografiji**

Fotografova prezentacija fotografije na stranici 24 priručnika omogućit će usporedbu načina na koji je fotografija percipirana i doživljena s informacijama koje o njoj daje njezin autor po pitanju okolnosti snimanja i svojih namjera.

Ove primjere radionica osmislio je Yves Bon iz Edukacijske lige Rhône-Alpe (Ligue de l'enseignement Rhône-Alpes).

Teorija u praksi

Primjer radionica prilagođen za mlade

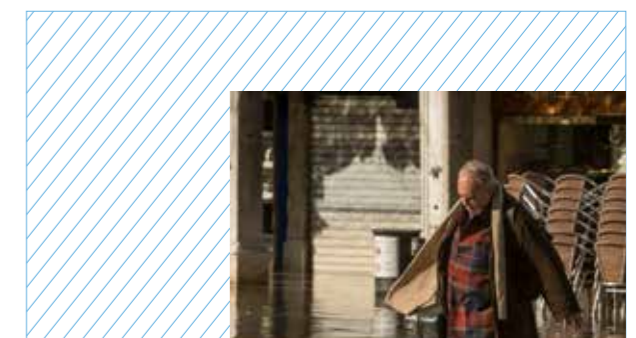
S mlađom djecom preporučujemo im da prvo prođu kroz vođene aktivnosti kako bi se mogli bolje upoznati sa slikom. Odlučili smo ilustrirati ovu radionicu fotografijom koju je snimio Fabrizio Troccoli (vidi stranicu 23 priručnika).

01 | Promatranje slike (izrezana, rekadrirana fotografija)

- Prikažite ovu rekadriranu sliku grupi na 10 sekundi bez ikakvih uputa, osim da budu pažljivi i tihi.
- Zamolite djecu da razmisle o tome „kako ova slika izgleda ili što su o njoj pomislili kad su je vidjeli“, no bez da išta kažu naglas (čak ni svom susjedu)..
- U međuvremenu dajte svakom djetetu list papira (ako je moguće, veličine A3) s reprodukcijom fotografije kako je prikazano, poštujući bijeli prostor oko nje, koji odgovara originalnom rubu fotografije.

02 | Zamišljanje onoga što je izvan kadra

- Nacrtajte sve što možete zamisliti na bijelom dijelu lista oko fotografije, napominjući da su neki elementi izrezani kadrom slike i da crtanje mogu započeti na rubovima dijela fotografije koji je isprantan.
- Za to vrijeme prođite pored svakog djeteta i zabilježite interpretacije ili dojmove koje su se osjetili kad je fotografija otkrivena (na primjer na poledini lista).

03 | Rasprava

- Prikažite gotove crteže na ploči.
- Usporedite.
- Istaknite sličnosti i razlike.
- Pročitajte naglas interpretacije svakog djeteta.

04 | Razvijanje interpretacije

Dopustite svakom djetetu da argumentira značenje koje je iznijelo tražeći od njega da citira jedan ili više elemenata koji se mogu vidjeti na fotografiji, kao i one koje su oni sami dodali svom crtežu, konstruirajući standardnu rečenicu: „Ovo sam pomislio zbog ovog određenog elementa“.

Na primjer:

- "Mislila sam da je vjetrovito jer je kaput malo lepršao".
- "Mislila sam da je čovjek nosio hrpu stolica koju možete vidjeti iza jer je malo nagnuta".

(Ukoliko postoji) utvrdite višeznačnost koja se može pojaviti prilikom promatranja fotografije i naglasite da, ako svi nemamo identičnu interpretaciju, to je zato što smo se usredotočili na jedan element, a ne na drugi.

- Objasnite da svaka fotografija određuje „vidno polje“ koje se prikazuje promatraču i „prostor izvan kadra“ koje nije prikazano (ali koje svatko zamišlja na svoj način).
- Potražite detalje koji bi mogli nagovijestiti ono što nije bilo u potpunosti vidljivo (npr. odrazi ispod hrpa stolica, poteškoće u hodu koje se mogu pročitati na čovjekovom licu) i koji bi se mogli koristiti za predstavljanje "prostora izvan kadra". Također, u ovoj fazi možemo pitati za zamišljenu priču (crtež) oko fotografije na temelju elemenata koji su im privukli pažnju. To će nam omogućiti da se pozabavimo jednom od tema navedenih u priručniku.
- Osmislite naslov za fotografiju.

05 | Fotografija u originalnom kadru

- Prikazati fotografiju onako kako je snimljena i vidjeti što je stvarno postojalo na ovoj snimci i što su (eventualno) djeca mogla zamisliti, u „prostoru izvan fokusa“ izrezane fotografije.
- Potražite detalje koji bi mogli nagovijestiti ono što nije bilo u potpunosti vidljivo (npr. odrazi ispod hrpa stolica, poteškoće u hodu koje se mogu pročitati na čovjekovom licu) i koji bi se mogli koristiti za predstavljanje "prostora izvan kadra". Također, u ovoj fazi možemo pitati za zamišljenu priču (crtež) oko fotografije na temelju elemenata koji su im privukli pažnju. To će nam omogućiti da se pozabavimo jednom od tema navedenih u priručniku.
- Osmislite naslov za fotografiju.

06 | Pročitajte što fotograf kaže o ovoj fotografiji

Detaljni opis ove fotografije koji se nalazi u ovom priručniku omogućit će usporedbu načina na koji je fotografija percipirana i doživljena s informacijama koje o njoj daje njezin autor po pitanju okolnosti snimanja i svojih namjera.

Teorija u praksi

Primjer radionice: Vođenje fotografske radionice

Primjer strukture fotografske radionice s djecom i mladima: prikazano kadriranje predstavlja samo neke od mnogih mogućih varijanti.

01 | Slike i čitanje slika

- Predstavite fotografije raznih fotografa.
- Čitanje slika: što vidim, što osjećam. (Pogledajte Zajedničko čitanje fotografija na 30. stranici)
 - Možete predložiti da se na predstavljenim fotografijama usredotočite na ljudske elemente.
 - Sudionici se upoznaju s temom koju će istraživati i kako će predstaviti svoj rad (izložba fotografija, projekcija na velikom ekranu itd.).

02 | Korištenje fotoaparata

- Objasnite kako se koristi fotoaparat i osnovna pravila kadriranja i kompozicije. Naglasite osjetljivu prirodu pristupanja nekom subjektu. Na kraju radionice dajte svakoj osobi kameru koju će čuvati tjedan dana kako bi snimili 20 fotografija na odabranu temu (na primjer: zajednički život).

Prva serija snimaka

Ovisno o broju dostupnih kamera, ovo može potrajati nekoliko tjedana. Kako bi izbjegli pad interesa, pokušajte ograničiti vrijeme na jedan mjesec.

To znači da će vam trebati barem jedan fotoaparat na četiri osobe.

03 | Predstavljanje i analiza prvih rezultata

- Grupna prezentacija radi se čim se vrate fotoaparati, projicirajući snimljene fotografije.
- Posebno analizirajte izbor vremena i prostora.
- Svaka je osoba pozvana da pregleda rad svojih kolega i izrazi svoje osjećaje u vezi s onim što vidi.

Druga radionica čitanja slika

Savjetujemo vam da vodite drugu radionicu čitanja slika nakon što sudionici naprave prvu seriju snimaka kako bi bolje povezali teoriju s praksom.

- Naglasak će biti na elementima čije poznavanje utječe na kvalitetu fotografije (osvjetljenje, kontrast, linije i oblici, jake točke, pozicioniranje unutar kadra itd.).
- Objasnite da su svi ovi elementi (odabrani ili ponekad slučajni) odlučujući faktori za čitanje i analizu fotografije.
- Pružite savjete za sljedeće fotografiranje. Rad se može organizirati i individualno, s odabranim podtemama za dublje istraživanje ideja.

04 | Razvijanje vlastite slike

Druga serija snimaka

Svaka mlada osoba dobiva fotoaparat još dodatnih osam dana kako bi snimila 20 novih fotografija.

Do kraja radionice svatko će snimiti po 40 fotografija.

Čitanje slika i prvi odabir

- Grupna prezentacija čim se vrate fotoaparati, projicirajući snimljene fotografije. Posebno analizirajte izbor vremena i prostora.
- Svaka je osoba pozvana da pregleda rad svojih kolega i izrazi svoje osjećaje u vezi s onim što vidi.
- Istaknite slike koje izazivaju najjače dojmове. Svaki učenik uči o perspektivi svojih kolega. Razred raspravlja o svojim različitim dojmovima.
- Raspravite koje bi fotografije trebale biti dio prvog odabira grupe.

05 | Odabir za javno predstavljanje

Odrasli voditelj skupine vrši konačni odabir uzimajući u obzir mišljenja koja su izrazili učenici.

Sljedeća radionica je posvećena objašnjavanju donesenih umjetničkih izbora.

Predstavljanje Završenih radova

Organizirajte javnu izložbu kako bi istražili kako će na fotografije reagirati drugi mladi ljudi ali i odrasli.

Teorija u praksi

Što je radionica pisanja?

Edukacijska liga (La Ligue de l'enseignement) promiče umjetničko obrazovanje temeljeno na umjetničkim i kulturnim praksama osmišljenim kako bi ljudima pružili neovisnost tijekom cijelog života. Vježbe čitanja i pisanja temelje se na ključnom pitanju: pristupu simbolima koji kontroliraju društvo.

Radionice pisanja pružaju prostor za povezivanje amatera i profesionalaca, temeljem principa razmjene između pojedinca i grupe, osobnog pogleda svake osobe i univerzalne prirode kulturnog pristupa.

Radionice pisanja omogućuju ljudima da:

- pristupe imaginarnom prostoru putem radnje koja aktivira emocije i kreativni kapacitet pisaca;
- se povežu s književnošću kroz književna djela i autore;
- dožive kreativni proces sa svim pratećim rizikom i užitkom;
- i izgrade odnos s književnošću kroz užitek čitanja i pisanja

Kulturni projekt

Projekt se organizira oko:

- sudjelovanja u kulturnim doživljajima koja izgrađuju i podržavaju sudionike (učenje o djelima, posjećivanje mjesta s knjigama, istraživanje profesija i kulturnih sustava povezanih s knjigama);
- i provođenje umjetničkih aspiracija u praksu na stvarnim radionicama pisanja.

Radionica pisanja uključuje sve karike u lancu opskrbe knjigama na određenom području: autore (pisce, ilustratore itd.), izdavače, urednike, knjižare i one koji pomažu ljudima u otkrivanju knjiga (knjižničare, nastavnike, edukatore, koordinate itd.).

Jedna od tih osoba zadužena je za i ima ulogu voditelja projekta.

Eduktor, koordinator ili knjižničar upravlja obrazovnim i kulturnim procesom. On je koordinator projekta.

Autor upravlja doživljajem kreativnog procesa. On je koordinator radionice tijekom dijela projekta ili za vrijeme cijelog projekta.

Ovi se partneri slažu oko:

- vremena koje će se potrošiti na kulturne doživljaje i na same radionice;
- književnog projekta koji okuplja pisce i autora na određeno vrijeme kako bi se osigurao njegov razvoj;
- ideje i formata kreativnog pisanja koji će biti cilj radionice;
- dijeljenja informacija o radionici i doživljaju.

Umjetnička praksa u radionici

U radionici pisanja koja uključuje grupno dijeljenje, svaki se pisac poziva da stvori tekst, podijeli ga s čitateljima i izvrši izmjene. Bez obzira što je cilj radionice, pisca se potiče da u praksi primijeni vlastitu slobodu pisanja. Bilo da se radi o individualnom ili kolektivnom pisanju, grupa djeluje na principu solidarnosti, kroz pisanje koje je uvijek namijenjeno publici i zajedničko čitanje.

01 | Prvi nacrt, ili Kako početi pisati

Za ovaj ulazak u svijet fikcije moraju biti postavljeni svi pravi uvjeti:

- lokacija: mjesto za radionicu i za stvaranje;
- koordinator radionice (pisac, ilustrator, autor);
- i opcije za pisanje.

Ove opcije:

- predlaže autor (upute za pisanje, smjernice za format ili temu, itd.);
- proizlaze iz stvorene situacije (fizičke postavke radionice, dostupnost knjiga i štiva itd.);
- se istražuju (posjet izložbi, kontakt s prirodom itd.);
- i proizlaze iz doticaja s drugim umjetničkim poljima (fotografije, predmeti, slike, videozapisi itd.).

Svaki je pisac osobno angažiran na ovom individualnom radu. Oni stvaraju bez oklijevanja. Istražuju se kroz proces kolektivnog stvaranja. Oni provjeravaju i raspravljaju. Uče ponovno stvarati i generirati sve složeniji materijal. Komentari dani nakon čitanja radova (od koordinatera radionice ili drugih sudionika) nisu prosudbe o riječima ili kvaliteti. Umjesto toga, to su reference na literaturu i usporedbe jednog teksta s drugim, tako da svaka osoba može shvatiti mnogo mogućih rješenja iste situacije pisanja.

02 | Prepravljanje, ili Kako nastaviti

Cilj prvog koraka radionice je potaknuti sudionike, pokazujući im da je moguće pisati i napredovati kroz vježbu pisanja. Zatim, da bi išli još dalje, koordinator radionice predložit će nove smjernice kako bi sudionike naveo da destabiliziraju svoj prvi nacrt. Kroz ovo vječno kretanje stabilnosti i nestabilnosti svaka će osoba napredovati, podižući svoje pisanje na sljedeću razinu.

Korektivne radnje:

- nakon faze razvoja teksta, naučiti kako biti koncizan;
- promatranje autorskih tekstova i poveznica koje oni svjesno ili nesvjesno uspostavljaju;
- otkrivanje područja na kojima treba raditi prema potencijalu prvog nacrt (stvaranje vlastitih pravila prepravljanja pomoću brojeva, boja itd.).

03 | Dovršavanje ili Kako stati

Tekst se uvijek može prepraviti

Pisac mora naučiti raditi prema rokovima kada tekst treba predati uredniku.

U radionici je važno priznati da u određenom trenutku kolektivni i pojedinačni doživljaj radionice mora završiti.

Ovu granicu često nameću autorova dostupnost i proračunska ograničenja, kao i izvorna namjera: radionica pisanja nije škola pisanja. To je iskustvo u književnom stvaranju. Tu se pojavljuje pitanje kako se zaustaviti. Važno je označiti kraj puta.

Kako finalizirati napisane tekstove

Mora postojati način kako ovo izuzetno iskustvo zapamtiti i cijeliti.

A način na koji će se ti tekstovi koristiti mora se dogovoriti grupnom odlukom.

Opcije uključuju čitanje za druge u malim grupama, javni događaj čitanja, samostalno izdavanje, tisak za javne prostore za čitanje ili književne događaje itd.

Teorija u praksi

Vođenje radionice kolektivnog pisanja

Ovaj je prijedlog rezultat radionice pisanja koju je vodila autorica Pauline Guillerme, tijekom obrazovnog tečaja kojeg je provodila Edukacijska liga (la Ligue de l'enseignement). Za bolje razumijevanje onoga što radionica pisanja može ili ne može biti, pogledajte tablicu koja je zajednički izrađena tijekom ovog tečaja (na kraju ovog dijela).

Trajanje radionice

2h do 4h prema dobi sudionika

Potrebni materijali

- Listovi papira i olovke
- Ispisane ili projektirane slike programa

Ciljna skupina

Počevši od 8 godina

Prvi dio (60 do 120 min)

Korak 1

- Sastavite popis riječi povezanih s programom (zajednički život, kohezija, poštovanje, tolerancija i različitost, itd.).
- Svatko neka odabere jednu riječ.
- Podijelite svoju riječ s još dvije osobe (dobit ćete i vi jednu).
- Odaberite riječ povezanu s onom koja vam je dana.
- Napišite kratku rečenicu koja uključuje tri riječi (vašu, onu koju ste dobili, onu koji ste dodali).

Korak 2

- Formirajte grupe od troje ili četvero ljudi.
- Pročitajte rečenice, navedite kvalitete svake od njih, prepoznajte zajedničke točke i razlike.
- Utvrdite „kvalitetu“ svake od njih (to uključuje utvrđivanje singularnosti svakog teksta, utvrđivanje onoga što se odnosi na autora i kako ga/ju svi razumiju).
- Uzajamnim dogovorom ispravite i ponovno napišite rečenice kako bi vam bile privlačnije.

Čitanje rečenica tada se može izvesti u većoj skupini i, ako želite, rečenice se mogu razmjenjivati između grupa i aktivnost se može ponoviti.

Drugi dio (60 do 120 min)

Korak 1

- Odaberite pojedinačnu sliku (za to su potrebne fotografije ispisane na papiru, na čijoj poleđini možete pisati).
- Odaberite tri asocijativne riječi povezane s ovom slikom i napišite ih na poleđini slike.
- Dajte sliku svom susjedu s desne strane.
- Kad od susjeda s lijeve strane primite novu sliku, ponovo odaberite tri asocijativne riječi i napišite ih na poleđini slike.
- Ponovno dajte sliku svom susjedu s desna i ponovno napišite tri riječi na novu sliku koju ste dobili.
- Od devet riječi koje vam stoje na raspolaganju napišite tekst koji rezonira sliku, koristeći što više od ovih devet riječi. Da bismo vam pomogli, možete upotrijebiti poznatu „uzrečicu“ koju ste nasumično ili gotovo nasumično uzeli iz neke knjige.

Korak 2

- Radite u skupinama od dvije ili tri osobe.
- Pročitajte svaki od nastalih tekstova.
- Utvrdite „kvalitetu“ svakog teksta (to uključuje identificiranje posebnosti svakog od tekstova, utvrđivanje onoga što se odnosi na autora i kako to svaki član grupe doživljava).
- Ponovite istu aktivnost, ali ovaj put u većoj grupi.

Na kraju ove dvije radionice imat ćete niz brojnih i raznolikih tekstova koji mogu postati mnogobrojne poruke koje možete uključiti u pisma koja ćete slati u sklopu programa.

Kako su svi tekstovi pretrpjeli promjene u vidu preoblikovanja napravljena od strane drugih sudionika, svaki od nastalih tekstova može se smatrati zajedničkim tekstom koji ne pripada nikome individualno. Zbog toga će svatko moći odabrati tekst po svom izboru (i uključiti ga u svoje pismo čak i ako nisu sudjelovali u njegovom stvaranju).

Što je, a što nije radionica pisanja

Što je / što bi trebala	Što nije / što ne bi trebala
Izgradnja povjerenja	Očekivanje preciznih, specifičnih rezultata
Pružiti slobodu izražavanja, imaginacije	Prepustiti sudionike same sebi
Stvoriti strukturu koja "vodi" proces pisanja	Improvizacija: Prethodna priprema je potrebna
Omogućiti uvijete u kojima se može skoncentrirati	Težiti savršenstvu
Cijeniti svaki doprinos (bez ocjenjivanja), ne samo u pisanju već i u pitanjima, mišljenjima... svake osobe.	Omogućiti terapijsku radionicu
Postaviti ograničenja koja postaju smjernice	(Pr)Ocjenjivati
Dopustiti sudionicima slobodno izražavanje	Zatvaranje u sebe
Biti pripremljena po pitanju materijala (prostor, papiri, fotografije...)	
Postaviti uvjete dobronamjernosti	
Puno prethodne pripreme	
Biti facilitator/facilitatorica	
Razmjena	
Biti pedagoška	
Propitivati se	
Pružiti jednako pravo na mišljenje	
Upravljeti vremenom	
Promišljati	
Zamišljati	
Biti brižan/brižna	
Prilagoditi se	
Zahvaliti se	
Komplicirana	Ponižavajuća, neugodna, sramotna
Razigrana	Nemoguća
Ugodna	Neugodna
Interaktivna	Preduga/Prekratka
Progresivna	
Otvorena za sve	
Slušati	Natjecanje
Alat za meditaciju	Gubitak vremena
Dijeljenje	Predavanje voditelja (ne stavljajte se u centar pozornosti)
Tišina (rad)	Izvor stresa
Rizik	Loš moment
	Moment osude

Teorija u praksi

Vođenje radionice pisanja s mladima

Postoji bezbroj načina kako mentorirati djecu i mlade u vježbi pisanja. Obratite se Edukacijskoj ligi (Ligue de l'enseignement) koja vam može pružiti dodatne savjete ili organizirati edukaciju o organiziranju radionica pisanja pomoću programa „Pokrenimo solidarnost“.

Također ćete na 39. stranici pronaći vodič pod naslovom Što je radionica pisanja?.

Vodič je kreirala Edukacijska liga (Ligue de l'enseignement) koja se već dugi bavi ovom temom.

01 | Definirani okvir

„Vjerujte jedni drugima, a nedostatak znanja, nespretnost i sram smatrajte neočekivanim resursima. Mašta je najviše dijeljena stvar na svijetu. Nikada se ne smanjuje niti može biti onesposobljena: razne kreativne blokade su samo zapetljana mašta koju treba otpetljati. Također se mora zaboraviti stav zasnovan na volji. Pisanje je prije svega rad sa i na slabostima. Ključno je dati puno priznanje sudionicima, bez obzira tko su oni, i biti solidarni prema njima (što su teže situacije s kojima se suočavaju, to je veća potreba za empatijom). Ohrabrenje, podrška i odobravanje uvijek moraju potkrijepiti rad najmlađe djece, koji bi oni trebali izvršiti kao jednostavan čin otkrivanja. Nikada nemojte davati ocjene, negativnu kritiku ili nastupati s moralizirajućim nestrpljenjem prema najmlađim piscima.“

Hubert Haddad, Odlomak iz Šest glavnih principa Uvoda (Six Principes Majeurs en Prélude), Princip V, u Le nouveau magasin d'écriture, Ed Zulma, 2006.

U programu „p.s. Pokreni solidarnost!“ pisanje se odvija unutar okvira koji ga definira:

- Pisanje ima kontekst: to je aktivnost koja mora uključivati rasprave na temelju postavljenih pitanja prije nego pisanje počne.
- Pisanje ima karakteristiku: vezano je uz fotografiju koja informira i potkrjepljuje tekst kojeg je pomogla nadahnuti.
- Pisanje ima publiku: tekst ima zamišljenog čitatelja, što je jedan od najvažnijih kriterija koji nekoga potiče na

stvaranje teksta.

- Mladi pisci moraju imati izbor: bez mogućnosti izbora, nemoguć je istinski osobni angažman. Opcije mogu uključivati odabir fotografije o kojoj žele pisati, odabir formata za pisanje itd.
- Pisanje mora biti kreativno: trebalo bi biti odvojeno od školskog rada i stoga ga ne bi trebalo ocjenjivati.
- Pisanje se uvijek može promijeniti: prva verzija je rijetko kad najbolja.
- Međutim, u određenom trenutku pisac mora odlučiti kada će stati.
- Kolektivno čitanje nacrti ili dovršenih tekstova pomaže razvoju osobnog pisanja: važno je strogo strukturirati ta čitanja. Pri iznošenju komentara, morate voditi računa o kolegijalnosti – svi sudionici moraju biti zaštićeni. Ovo je također prilika da se sudionici educiraju o debatanju i ocjenjivanju kritičkim okom.

02 | Pisanje i fotografija

Program „Pokrenimo solidarnost“ sadrži aktivnosti pisanja koje se temelje na fotografiji. Ova fotografija može biti jednostavan alat za davanje smjernica za pisanje. Fotografski jezik poznat je mnogim ljudima. Fotografija lako komunicira s nama. Aktiviranjem njihove mašte, pomaže svakom sudioniku u pronalaženju riječi. Može ju se opisati. Daje jasne sugestije. Paralelno s tim izaziva osjećaje i budi uspomene.

Poziva nas da razmotrimo ono što se implicira, ono što je izvan kadra. Za svaku odabranu fotografiju mogu se stvoriti polazišne točke za priče, mašte i pisanje:

- opišite ovu sliku nekome tko ju nije vidio,
- zamislite što je dovelo osobu s fotografije na to mjesto,
- zamislite što je osoba s fotografije doživjela dan nakon što je snimljena,
- zamislite što se događa izvan kadra fotografije,
- opišite lica ljudi na fotografiji,
- osmislite naslov za ovu fotografiju,
- opišite sliku, fokusirajući se uglavnom na njene boje,

- zamislite razgovor između osobe na fotografiji i nekoga izvan kadra,
- zamislite razgovor između osobe i fotografa,
- zamislite kako stvari izgledaju iz perspektive određenog predmeta na slici,
- i zamislite o čemu sanja osoba s fotografije.

03 | Igra riječima

Da biste oslobodili maštu i nadahnuli pisce da koriste umjetničku slobodu, korisno je odigrati jednu ili više igara riječima prije same aktivnosti pisanja.

Pisanje u svrhu izazivanja emocija nije jednostavno jer se mora približiti kreativnom procesu koji će idealno uzeti u obzir stil, format i emocionalni intenzitet izražavanja.

Da bi se potaknulo pisanje, kako bi se izbjeglo kretanje od ničega, često je lakše unaprijed postaviti ograničenja koja zahtijevaju da tekst ima određenu formu, dopuštajući piscima da se poigraju s time kako se izraziti unutar tog okvira.

04 | Pisanje haiku pjesama

Pisanje haiku pjesama vrlo je korisna vježba kao tranzicija u književno pisanje.

Istodobno potiče maštu i pisanje.

Sljedeća stranica sadrži primjer radionice kako voditi djecu u pisanju pjesama.

- Više od stotinu oblika koji se mogu koristiti kao smjernice za pisanje: oulipo.net/contraintes
- Nekoliko igara za pisanje namijenjenih stvaranju dugih tekstova: zulma.fr/jeux-litteraires.html
- Katalog najnovijih igara za pisanje: professeurphifix.net/expression/sommaire_expression.html
- Nekoliko igara za pisanje s pravilima, primjerima pisanja i referencama: a.camenisch.free.fr/pe2/ecriture/ateliers.html
- Haddad H., *Le nouveau magasin d'écriture*, Ed. Zulma, 2006. Ovo djelo nudi razne primjere i mnoštvo jedinstvenih kombinacija, kao i širok raspon testova i autora, kako bi povezali pisanje i čitanje kroz istu kreativnu i oslobađajuću perspektivu.
- Frenkiel P., *90 jeux d'écriture - Faire écrire un groupe*, Ed. Chronique Sociale, 2005. (monografija).
- Pogledajte sve naše tematske resurse počevši od stranice 57.

Teorija u praksi

Primjer haikua

Haiku je kruta pjesnička forma iz Japana, s jakom simboličkom komponentom. To je izuzetno kratka pjesma koja izražava prolaznost života.

O pozadini

U okviru uputa za pisanje na koje smo ovdje usredotočeni, cilj je težiti duhu haikua, koji je u svojoj prozodiji izuzetno suptilan književni oblik kao i njegovoj senzitivnoj progresiji.

- Zamolimo djecu da se prisjete trenutka kada su doživjela jaku emociju. Što se tiče naše teme, ova emocija također treba na neki način biti povezana s temom solidarnosti i fotografijom koju će tekst pratiti.
- Jednom kada je ta emocija određena, vrijeme je za pisanje. Haiku nikada nije napisan isprve. Haiku se piše, prepravljajući, pročišćava, ispunjava širokim rasponom emocija (tugom, radosti, bijesom, itd.). Haiku često samo svjedoči o pogledu na svijet bez pretpostavki, bez suvišnosti.

O obliku

Za puriste haiku:

- sadrži 17 slogova u tri kratka stiha od pet, sedam i pet slogova (može se zadržati taj "dugački, kratki, dugi" ritam, dok se koriste određene slobode u broju slogova),
- izbjegava rimu,
- često započinje širokom perspektivom i završava „zumiranjem“: poanta haiku pjesme često se nalazi u posljednjem stihu zajedno s progresivnim pojačavanjem emocija,
- uvijek sadrži riječ („kigo“) koja se referira na prirodu ili ključnu riječ o jednom od četiri godišnja doba,
- oslanja se na pet osjetila,
- ima vrlo jednostavan i jasan stil: bez objašnjenja, malo ili nimalo gramatičkih riječi ili priloga,
- je napisan u sadašnjem vremenu,
- svaki od tri retka započinje velikim slovom i izbjegava interpunkciju.

Primjeri

**Male skupine
Čaplji lete nebom
Jesenski sumrak**

Ryokan (japanski pjesnik,
1758.-1831.)

**Vjetar
Neodlučan
Mota cigaretu od zraka**
Paul Éluard (1895.-1952.)

Primjeri haiku pjesama koje su napisala djeca za ovu aktivnost

Učenik **Zimsko jutro
Dvije sjenice tuku se
Okolo maslaca**

Issa, Valence **Šivati kuglice
A nikad se ne igrati
Život djece robova**

Učenik **Njegova zahvalnost u košari
Crnac je sljedeći dan
Bio obaviješten**

Tiphane, 13 godina **Boja ljudskog bića
Ne može odlučiti
O pravom prijateljstvu**

Eddie Garnier **Trudnica
Traži svoj novac u snijegu
Autobus čeka**

Sasaki Toshimitou **Hirošima u jesen
Odjednom zalazak
Boja krvi**

Aïcha **Zima muškarac se znoji
Nosi pretešku torbu
Posao za imigrante**

T.B. **Od svoju prljavu pregaču
Učenica je obrisala ruku
Kuju je Camara stisnula**

Aude **Dajte se svijetu
Krhki mir
Umotan u svilene plahte**

Manon **Sretan je onaj tko je poput Borisa
Nasmijavao**

Primjer radionice: Radionica pisanja

Ciljevi radionice pisanja

Kladeći se na činjenicu da svi možemo biti kreativni, kladimo se i na solidarnost.

Tijekom iste radionice uključite dva glavna cilja popularnog obrazovanja: građanski odgoj s jedne i umjetničko obrazovanje i kulturni doživljaj s druge strane. Dakle, radi se ujedno i o pjesničkom stvaranju i o građanskom angažmanu jer uključuje stvaranje pjesničkog djela za nepoznatu osobu, odjekujući fotografiju koja je sama po sebi simbol različitosti našeg društva. Ova radionica sudionicima omogućuje istraživanje vlastitih predrasuda i pogleda na imigraciju, mlade, obitelj, invaliditet, međugeneracijske odnose itd.

Sljedeće radionice uklapaju se u opće ciljeve programa: promišljanje o rasizmu, diskriminaciji, stavovima drugih itd. Radionice pomažu sudionicima otkriti zadovoljstvo i moć pisanja te kako doprijeti do recipijenta svojom porukom.

Ako želimo pokrenuti solidarnost, to znači da smo već svjesni da ne možemo postojati bez drugih, da je zamršena paukova mreža koja spaja svakoga od nas ta koja stvara sposobnost zajedničkog života, da svakodnevno pletemo nove niti gestama, radnjama, razgovorima, pogledima...

Radionica 1

Materijali

- veći broj pjesama, incipita (uvodni retci teksta),
- ljepljiva traka ili ljepilo,
- A4 papir, papirnate trake.

Postupak

Opservacija

Šest fotografija prikazuje dio svjetske raznolikosti. Promatrajte i na papirnatu traku napišite po jednu riječ koja vam padne na pamet za svaku od fotografija. (Svaka osoba imat će šest riječi.)

Inspiracija

Uvijek gledamo kroz prizmu onoga što već znamo, onoga što smo doživjeli i uz pomoć onoga što su nam starije generacije prenijele – kroz prizmu kulture koju smo naslijedili. Pjesnici su pisali o zajedništvu, miru, nadi, revoluciji, boli i još mnogo toga. Pomoći će nam da stvorimo vlastiti pogled na tu

raznolikost.

- Kopirat ćete izraze i kratke poetske fraze koje ćete staviti na fotografiju po svom izboru.
- Da biste to učinili, uzet ćete prazan papir koji ćete poderati na male komadiće dok se krećete između tekstova i fotografija.
- Stat ćete se kad svaka fotografija bude imala pet komadića papira s izrazima.

Asocijacija

- Odaberite fotografiju i na papirnatu traci pronađite riječ koju ste o njoj napisali.
- Napišite ju na sredinu lista papira, a na rubove papira zalijepite pet pripadajućih komadića papira s izrazima.
- Pomoću asocijacija riječi, pronađite riječ koja povezuje vašu središnju riječ i svaki od komadića s izrazima.
- Za svaku od pet pronađenih riječi, pronađite još dvije pomoću asocijacija, a zatim još tri istraživanjem karakteristika riječi.

Na primjer: Pomoću karakteristika riječi "raznolikost" možemo pronaći sljedeće riječi: razno, prazno, bazno, baza, gaza, gaz, itd.

Napišite prvu verziju

- Sada ste na samom rubu teksta. Sve što morate učiniti je stvoriti tekst od svih ovih materijala (izraza i riječi). Koristeći što više materijala koji ste skupili, dodajući što manje osim povezivanja riječi, napišite prvu verziju koja se odnosi na vašu središnju riječ, ali bez da ju spomenete.
- Imat ćete 10 minuta. (Ovo je predviđeno vrijeme, ali voditelj može dopustiti više vremena ukoliko bude potrebno jer ono što je važno jest da svaka osoba piše.)

Tekst ne bi trebao biti duži od jedne stranice A4 papira (ali možete koristiti A5 ili A6). Pronađite incipit koji će započeti vaš tekst...

Prikazivanje

Prikažite tekstove. Tekstove ćete čitati prijateljskim očima koje traže vezu, razmjenu. Da biste to učinili, opremite se svojim papirnatim trakama i svojim odabirom pjesama sa samog početka.

Pročitajte jedan tekst i zalijepite na njegovim marginama jednu od svojih sedam riječi koje su preostale na vašoj papirnatu traci.

Na posebni list papira kopirajte izraz koji vam se dojmio, koji vam se sviđa i koji se se uklapa u vaš tekst.

Slijedite isti postupak dok ne zalijepite svih sedam riječi i kopirate isti broj izraza.

Napomena: ako određeni tekst već ima sedam riječi, ne možete mu dodati više..

Proširivanje

- Skinite svoj tekst i riječi koje idu uz njega.
- Među zalijepljenim riječima odaberite onu koja najmanje odgovara vašem tekstu.
- Stvorite dva popisa od po tri riječi, koristeći asocijacije riječi za jedan popis, a karakteristike riječi za drugi (pogledajte korak 5).

Publika

- Razmislite o nekome vama bliskom (roditelju, prijatelju itd.) ili javnoj osobi kojoj biste željeli poslati ili posvetiti svoj tekst.
- Prepravite svoj tekst, dodajući novi materijal (riječi i izraze koje ste uzeli). Dodavajte, uklanjajte, pomičite, preoblikujte ... Sjetite se da je vaš tekst posvećen osobi koju ste odabrali (koja ne bi trebala biti imenovana).

Pošaljite

- Prepišite svoj tekst na pismo, pazeći na čitkost, prezentaciju, pravopis itd.
- Pošaljite ga... prvo sudionicima.
- Zatim nepoznatom primatelju.

Slušajte

- kako bi i drugi mogli uživati u njemu.

Analizirajte

- Analizirajte konkretne aktivnosti, ono što ste naučili, razumjeli i na čemu ste radili tijekom ove radionice pisanja; što ste osjećali i kada ste to osjećali itd.

Druga varijanta radionice: zid solidarnosti

Materijali

- veći broj pjesma,
- ljepljiva traka ili ljepilo,
- A4 papir,
- papirnate trake,
- incipiti (uvodni retci teksta),
- vizualni materijali programa i pisma (veći broj primjeraka od broja sudionika).

Postupak

Izgradnja

Postavite na ploču šest vizualnih materijala s dva prazna lista papira ispod njih.

Svaki list treba saviti četiri puta (što čini 48 kutija, tj. „cigle“ zida).

Koristeći asocijacije riječi, ispunite svaki list prema sljedećim uputama: svaka „cigla“ mora sadržavati barem jednu riječ. Kako dodajete nove riječi, čitajte ostale kako ne biste napisali istu riječ više puta.

Prisvojite si

- Pročitajte, pogledajte, odaberite ... jednu od devet fotografija (uzmite odgovarajući vizualni materijal) i na donji list napišite riječ koja vam još uvijek nedostaje, onu koja vam je važna i koja još uvijek nije na popisu.
- Napišite ju na dlan ruke kao biste ju učinili svojom (ona je dio vas, ona je vaš unutarnji prostor, vaša predanost, vaš san, vaš revolt ...).

Nacrtajte obris

- Na novi list papira nacrtajte obris svoje ruke.
- Na kraju svakog prsta (na noktu) napišite različite riječi (za svaki prst po jednu) koje su vaše asocijacije na riječ napisanu na vašem dlanu.
- Zatim, proširite svaku od njih „kaskadno“ unutar prsta (napišite barem tri riječi uz onu na vrhu prsta). Ostavite dovoljno prostora između svake riječi kako bi bilo mjesta da nešto napišete između njih.
- Pazite da nikome ne pokažete riječ napisanu na vlastitom dlanu.

Rad na središnjoj riječi

... onoj napisanoj na dlanu, ovaj put usredotočeni na karakteristike riječi. Potražite srodne riječi na temelju karakteristika riječi: slova, slogova i zvukova.

Na primjer: Od riječi "ruka" mogu doći do: muka, buka, luka, ruka, rukavac, rukav, lukav, itd.

Navedite oko 10 riječi.

Pružite si ruku

Ne pišemo sami na pustom otoku ...

- Potrebni su nam drugi (vršnjaci koji prolaze istu radionicu s nama i pisci prije nas), njihove perspektive, kulture i literatura koju stvaraju. Dakle, mi ćemo si pružiti ruku.
- Prosljedite svoju ruku osobi s vaše lijeve strane koja će napisati (ponuditi) riječ u prste ili pomoću asocijacija riječi (igra značenja), ili pomoću karakteristika riječi (igra zvuka).

Zajednička kultura

Ne pišemo sami na pustom otoku...

- Podijelite književne tekstove. (Na primjer, tekstovi različitih autora u raznim stilovima. Planirajte oko 40 tekstova za grupu od 20.) Podijelite ih svim članovima grupe.
- Svaka osoba treba pronaći pet izraza iz pet različitih tekstova (skupina riječi, koja nije duža od retka) koji su ostavili neki dojam, koji ih tjeraju na razmišljanje o svojoj riječi (onoj koja je napisana na ruci) i na fotografiji.
- Napišite ove pronađene izraze na pet papirnatih traka,
- Svaka će osoba odabrati tri od pet poetskih izraza koji se dobro uklapaju s riječima napisanim na krajevima prstiju i pričvrstiti ih na odgovarajuće prste.
- Dvije preostale trake će biti poklonjene: jedna osobi s lijeve strane, druga osobi s desne strane.
- Kad primite ove darove, pričvrstite ih na krajeve dva preostala prsta.

Podjela zida

- Izrežite 6 x 8 zidnih „cigli“ (48) i podijelite ih među sudionicima.
- Stvaranje izraza: Svaka osoba, koja crpi inspiraciju iz svijeta književnosti, pozvana je da stvori pet poetskih izraza pomoću riječi koje se nalaze na papirnatim ruci.

Napomena: nemojte koristiti riječ napisanu na vlastitom dlanu

Sastavite

- Sada samo što niste stvorili tekst. Sve što trebate je stvoriti tekst od svih ovih materijala (izrazi i riječi), ispreplićući sve ove životne niti. Koristeći što više prikupljenog materijala, što više ovih prikupljenih „rezervi“, dodajući što je moguće manje, napišite prvu verziju koja se odnosi na vašu središnju riječ, ali bez da ju spomenete.
- Izvucite nasumično incipit (uvodni reci teksta) koji će započeti vaš tekst.
- Imat ćete 10 minuta. (Ovo je predviđeno vrijeme, ali voditelj može dopustiti više vremena ukoliko bude potrebno, jer je najvažnije da svaka osoba piše.) Tekst ne bi trebao biti duži od jedne stranice A4 lista (ali možete koristiti A5 ili A6).

Živite solidarnost

Ono što ponekad sprječava solidarnost jest to što vidimo samo dio druge osobe (njihov izgled), jedan aspekt onoga što jesu. I često se ne trudimo surađivati s njima kako bismo saznali više o njima. Sad ćemo se potruditi.

Svaka bi osoba trebala pokriti dio svog teksta. Zatim prosljedite unutar grupe napola prekriveni tekst. Ostali sudionici će pisati na prazninama, dovršavajući retke, stihove itd.

Prepravite

- Uzmite natrag svoj papir i pregledajte novi materijal, koji će vjerojatno biti prilično drugačiji od vašeg izvornog teksta.
- Nakon što odaberete potencijalnog primatelja (razmislite o nekome s kime ste bliski, poput roditelja ili prijatelja, ili odaberite javnu osobu kojoj biste željeli poslati / posvetiti svoj tekst), novi ćete materijal iskoristiti za pisanje nove pjesme-poruke, tekst u prvom i drugom licu u obliku pisma.
- Kako biste prepravili svoj tekst, dodavat ćete, uklanjati, premještati, mijenjati i transformirati.

Prepišite na pismo

...Obraćajući pažnju na čitkost, prezentaciju, pravopis itd.

Pošaljite...

- Prvo sudionicima (grupno čitanje),
- Zatim nepoznatom primatelju.

Analizirajte

- Razgovarajte o konkretnim aktivnostima, onome što ste naučili, razumjeli i na čemu ste radili tijekom ove radionice pisanja; što ste osjećali i kada ste to osjećali itd.
- Kako ćemo sačuvati svoje pisanje?
- Odlučite zajedno želite li napraviti kolekciju, bilten, izložbu, događaj itd.

Ove je radionice osmislio i pripremio Yves Béal, književnik, trener, voditelj radionica pisanja - Collectif Les Passeurs / Collectif d'Artistes Un Euro ne Fait pas le Printemps Secteur Écriture du GFEN / Revue Soleils & Cendre

yvbeal@orange.fr

PROMOCIJA AKTIVNOSTI

04

Promocija aktivnosti

Inicijative

Građenje mostova između projekta BEST i drugih projekata za promicanje aktivnog građanstva (Italija)

ARCI godinama promovira razne projekte upućene mladim ljudima, s ciljem izgradnje aktivnog građanstva i snažne svijesti o pravima i dužnostima. Vjerujemo da demokracija jača kroz samoorganiziranje građana, širenje znanje i razvoj kritičkog mišljenja.

Konkretno, u tijeku su dva projekta koja će se nastaviti najmanje sljedeće tri godine, a predstavljaju idealan kontekst za širenje projekta BEST:

- **“I campi della legalità – estate in campo”.** Ovaj se projekt provodi od 2004. Kroz njega stotine djevojaka i dječaka svake godine prolazi volontersko kulturno iskustvo koristeći lokalitete i dobra konfiscirana mafiji. Kampovi se održavaju tijekom ljeta i uključuju oko 500 mladih svake godine. Aktivnosti svakog kampa otvaraju se brifingom tijekom kojeg sudionicima planiramo pružiti sve informacije i materijale projektu BEST.
- **“I viaggi di memoria – Auschwitz, Srebrenica, Marcinelle”.** Provode ga otprilike šest godina organizacije Arci i Deina i kroz njega svake godine između 1000 i 1800 mladih dobiva priliku suočiti se s poviješću dvadesetog stoljeća (genocidi ...) i razumjeti relevantnost i važnost ovog povijesnog razdoblja i strašne pogreške koje su ga obilježile. Putovanju prethode pripremne aktivnosti tijekom kojih planiramo svim sudionicima pružiti informacije i materijale koji se odnose na projekt BEST.

Testiranje BEST metodologije: iskustvo s učiteljima u inicijalnom obrazovanju na Sveučilištu Jaen (Universidad de Jaén, Španjolska)

Kako bi metodologiju proširili na drugu publiku, u posljednjem je izdanju projekta „Let's play the Fraternity card in Europe“ odlučeno je da grupa studenata pedagoškog fakulteta Universidad de Jaen sudjeluje u projektu.

Aktivnost je predstavljena kao dio predmeta „Didaktika društvenih znanosti II: povijesno obrazovanje i građanstvo. Rodna perspektiva“. Ukupno 370 studenata 3. godine sudjelovalo je u radionicama. Cilj je bio povezati teme projekta s nastavnim programima predmeta u kojima su ključni sadržaji vezani uz društveno relevantne probleme, kulturu suživota i iskorjenjivanje govora mržnje.

Studenti su podijeljeni u grupe od 5-7 sudionika koji su nasumce primili 5 od 8 razglednica. U početku je svaka grupa morala promotriti fotografije, razgovarati o onome što su mislili da predstavljaju i prikupiti svoje odgovore u dokumentu koji će kasnije izložiti ostalima. Voditeljica aktivnosti zapisao je probleme za koje su studenti mislili da su predstavljeni na razglednicama. Na kraju aktivnosti, otkrila je originalnu poruku fotografija i usporedila ga s onim što su percipirali studenti. Zatim su zajedno reflektirali o tome. Grupe su za kraj popunile razglednice i poslale ih na slučajne adrese u cijeloj Španjolskoj.

Aktivnost je omogućila ovim budućim učiteljima da vide kako se društveno relevantni problemi mogu obrađivati u osnovnoj školi, kroz aktivnosti koje unapređuju empatiju, društvenu svijest i kapacitet za kritičko mišljenje. Pruženi su im vrijedni alati za korištenje u budućem radu.

Učenici porukama solidarnosti doprijeli do donosioca odluka (Hrvatska)

U izdanju „p.s. Pokreni solidarnost!“ 2019. godine dogodila nam se zanimljiva stvar - primili smo odgovor na razglednice učenika s porukama solidarnosti od tada aktualne hrvatske predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović. U svom odgovoru izjavila je da je impresivno vidjeti da se toliko učenika u Hrvatskoj bavi temama ljudskih prava i kako su joj poruke pružile jedinstvenu priliku za razumijevanje perspektive mladih o relevantnim pitanjima.

Ovo nam je pokazalo da naši učenici imaju nevjerovatne, subverzivne ideje i da su kroz malo preoblikovanje pravila metodologije (koja navodi da trebaju slati poruke nepoznatim ljudima u njihovim lokalnim zajednicama) uspjeli privući pažnju donositelja odluka! Naše je mišljenje da u tim malim djelima postoji velik potencijal subverzije koji nam pokazuje i aktivističku komponentu metodologije! To je posebno važno u našem kontekstu jer u Hrvatskoj građanski odgoj nije bio uveden u formalni obrazovni sustav kao samostalni predmet čime upitnim ostaju prostor i mogućnosti dani našim učenicima da razviju svoje građanske kompetencije

Studenti i roditelji u znak solidarnosti oko solidarnost (Poljska)

Učiteljica² koji radi u osnovnim školama u dva mala grada u Podkarpatskoj regiji odlučila je proširiti grupu ljudi koja sudjeluje u njezinim p.s. radionicama i pozvala roditelje svojih učenika da se pridruže. Tijekom pripreme sastanka s roditeljima, razgovarala je sa svojim učenicima o diskriminaciji, toleranciji i problemima vezanim za stereotipe i predrasude. Bilo joj je važno da učenici svojim roditeljima objasne aktivnosti i potrebe na koje one odgovaraju. Oko šest ljudi (uglavnom majki) došlo je na radionicu. Sastanak je započeo pjesmom S. Soyke "Tolerancija". Zatim se učionica pretvorila u galeriju fotografija, s djecom i odraslima koji su obilazili fotografije zapisujući svoja zapažanja i refleksije.

Učiteljica se prisjeća:

“Roditelji i njihova djeca pogledali su fotografije, raspravljali o njima, verbalno komunicirali s njima, što je bilo vrlo motivirajuće. Nakon toga,

dublja rasprava o fotografijama i radionica pisanja organizirane su u manjim grupama od četiri osobe. Roditelji su podržavali učenike u ispravnom uređivanju tekstova na razglednicama, a djeca su im mogla pokazati svoje znanje stranih jezika. Dobivene razglednice nisu napisane samo na poljskom nego i na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku. Pri osvrtnu na sastanak, jedna od majki priznala je da nikad ne bi pretpostavila da bi njezina kći mogla biti tako bistre glave uočavajući probleme s kojima se suočavaju izbjeglice, ljudi koji su diskriminirani. Roditeljima se jako svidjelo što smo razgovarali o pitanjima povezanim s drugim religijama i kulturama. Oni imaju svoja iskustva ili se sjećaju priča vlastitih baka i djedova koji su im pričali o ukrajinskim banditima, UIA grupama, koje su terorizirale selo. Ovdje smo blizu ukrajinske kulture, imamo jednu od najstarijih pravoslavnih crkava u Poljskoj u blizini u Uluczu, ljudi dolaze ovamo na lijepe pravoslavne mise i roditelji naših učenika zaista žele da podučavamo njihovu djecu toleranciji i poštivanju drugih“.

Inicijativa regije Côte-d'Or: dopiranje do šire javnosti (Francuska)

Povodom "Let's replay the Fraternity Card" projekta, Odjel za jednakost i raznolikost / borbu protiv diskriminacije iz Ligue de l'enseignement Côte-d'Or bio je odlučan doći do šire javnosti. Odlučili su stoga izgraditi partnerstvo s entitetom koji je redovito u kontaktu s građanima: s Poštom (La Poste). Partnerstvo između Pošte i škole Côte-d'Or Second Chance već je postojalo.

Nakon inicijalnog sastanka odlučeno je da se dvije aktivnosti provedu u poštanskim uredima u gradu Dijonu. Konkretno, voditelji su u poštanskim uredima postavili punktove s razglednicama, susreli se s ljudima i ukratko im objasnili značenje aktivnosti kako bi ih potaknuli na sudjelovanje. U tim uvjetima primatelje razglednica su odabrali građani.

Interesi dvaju organizacija (La Ligue i La Poste) bili su različiti, ali komplementarni. Za Ligue de l'enseignement, radilo se o dosezanju šire javnosti, a ne samo javnosti u lokalnim zajednicama škola. To je također omogućilo promociju La Ligue aktivnosti u departmanu. Za La Poste, izvan legitimne komunikacijskog benefita, bila je ovo prilika da rade na svojoj društvenoj odgovornosti.

² Profesorica Zofia Wojnowska

Čak iako je prvo iskustvo bilo ograničeno na dva poštanska ureda, njegovi pozitivni rezultati doveli su do odluke da ovo postane trajna suradnja.

Još bolje, osnažiti će se kroz:

- povećanje broja poštanskih ureda uključenih u aktivnosti,
- odabirom ruralnih, a ne samo urbanih područja,
- uključivanjem „Maisons de Service Au Public“ („Kuće javnih službi“), čiji je jedan od glavnih ciljeva olakšati građanima pristup pravima.

Povezivanje projekta BEST s ostalim projektima i aktivnostima (Slovenija)

Humanitas radi na globalnom obrazovanju i aktivnom građanstvu više od 15 godina. Ima nekoliko tekućih projekata i aktivnosti koje nude priliku za širenje i unapređenje BEST projekta:

- **Klub učitelja globalnog obrazovanja:** organiziramo redovite sastanke i treninge za više od 50 učitelja i obrazovnih radnika iz cijele Slovenije. Glavna svrha kluba je promocija metoda globalnog obrazovanja i promicanje kritičkog mišljenja među obrazovanim radnicima u formalnom i neformalnom obrazovanju, kako bi pružili podršku u primjeni ovih metoda u školama ili neformalnom kontekstu i razmjeni ideja i praksi. Materijali pripremljeni u BEST-u bit će korisni edukatore koji su dio kluba.
- **CulPeer4Change:** Humanitas je uključen u ovaj europski projekt kao partner, zajedno s organizacijama iz 8 različitih zemalja. Cilj projekta je podizanje svijesti među mladima o važnosti Ciljeva održivog razvoja u području klimatskih promjena, dječjih prava i migracija te uvesti inovativne koncepte i obrazovne modele u formalno i neformalno obrazovanje. Razglednice projekta p.s. Pokreni solidarnost mogle bi biti korisne za ovaj projekt kao način za senzibiliziranje mladih o globalizaciji i solidarnosti.
- **PeerAct** - Glavna svrha ovog projekta koji financira EU je razvijanje socijalnih kompetencija mladih ljudi za promicanje temeljnih društvenih vrijednosti nediskriminacije, tolerancije, solidarnosti i jednakosti među mladima širom Europe. U okviru projekta trenirat ćemo mlade da vode radionice na teme prihvaćanja različitosti, antidiskriminacije, tolerancije i jednakosti. Sudjelovat će u tri faze međunarodne obuka, koja će se odvijati prema priznatoj metodi "A World of Difference" iz Europske organizacije za vršnjačku obuku (EPTO, European Peer Training Organization). Materijal pripremljen u projektu BEST također može biti koristan alat za daljnje čitanje i osposobljavanje sudionika.

DODATNI RESURSI ZA RAD

05

Dodatni resursi za rad

Leksikon

Jednakost, raznolikost

Akulturacija

Odnosi se na sve fenomene koji za posljedicu imaju trajni i izravni doticaj među skupinama pojedinaca iz različitih kultura, a koji uzrokuje promjenu početnih kulturalnih modela jedne ili obje skupine.

Antisemitizam

Ovaj termin pojavio se u Njemačkoj krajem 19. stoljeća u svrhu označavanja netrepeljivosti prema Židovima u rasnom i pseudo-znanstvenom pogledu, dok su prethodno bili percipirani u vjerskom i kulturalnom smislu (antijudaizam). U širem smislu, ovaj termin označava osobito netrepeljivost prema skupini pojedinaca koje se smatra Židovima, bila to istina ili ne. Netrepeljivost je često popraćena društvenom, ekonomskom i političkom diskriminacijom.

Asimilacija

Asimilacija je ekstremni slučaj akulturacije. Događa se kada kultura jedne skupine u potpunosti nestane te ta skupina preuzme i pounutri kulturu druge skupine s kojom je u doticaju.

Teorija žrtvenog jarca

Teorija žrtvenog jarca naziv je dobila prema obredu iskupljenja, a njezini pobornici mišljenja su da se određene skupine nose s nasiljem koje nanose okrivljavanjem drugih za to nasilje te ga pritom pripisuju vanjskom ili unutarnjem neprijatelju. Navedena skupina sve svoje nasilje usredotočuje na tog ciljanog neprijatelja. Ovaj fenomen nikada nije sasvim svjestan (većina članova grupe uvjereni su da neprijatelj iskazuje negativne osobine na koje se mora odgovoriti nasiljem).

Komunitarijanizam

Ova novokovanica pojavila se 1980-ih na zahtjev određenih „manjina“ u Sjevernoj Americi (autohtonih Amerikanaca, Afro-Amerikanaca, stanovnika francuskog dijela Quebeca). Termin komunitarijanizam u pogrdom smisu označava oblik etnocentrizma ili sociocentrizma prema kojemu se zajednici (etničkoj, vjerskoj, kulturalnoj, društvenoj političkoj, mističnoj, sportskoj, itd.) dodjeljuje veći značaj nego pojedincu. Stavovi takvih zajednica obično su okrenuti prema samoj zajednici. Ovakav stav prema „identitetu“, „kulturi“ ili „zajednici“ također je pokušaj kontrole mišljenja i ponašanja članova te zajednice koji imaju obvezu uklopiti se.

Zajednica

Općenito govoreći, zajednica označava društvenu skupinu sačinjenu od pojedinaca koji imaju iste osobine, životni stil, kulturu, jezik, interese, i slično. Članovi surađuju i dijele osjećaj pripadnosti skupini. Primjeri: zajednica Kineza u nekom velikom gradu, zajednica umjetnika, virtualna internetska zajednica, itd. Namjerna zajednica je skupina ljudi koji odluče živjeti zajedno i slijediti ista pravila. Primjeri: zajednica hipija, redovnička zajednica, itd.

Diferencijalizam

Ovo je ideologija koja daje prednost odvojenosti, diskriminaciji, isključivanju ili stavu da je neki pojedinac ili skupina inferioran na temelju stvarne ili pretpostavljene različitosti. Diferencijalizam se pojavljuje kao reakcija na univerzalizam (pred zakonom smo svi jednaki). S obzirom na to da su znanstvena otkrića potkopala postojanje rasa, rasizam se dakle temelji na kulturalnim kategorijama, točnije na ideji da kulturalna heterogenost ugrožava opstanak pojedinih kultura.

Diskriminacija³

“Stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama, po nekoj od postojećih, ili na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnova propisanih Zakonom o suzbijanju diskriminacije: na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije”.

Kulturna raznolikost

Kulturna raznolikost je priznavanje postojanja raznolikih kultura. Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti iz 2001. godine smatra se normirajućim instrumentom koji po prvi put priznaje kulturnu raznolikost kao „zajedničku baštinu čovječanstva“ te smatra da je njezina zaštita konkretan etički imperativ neodgovoran od poštovanja prema ljudskom dostojanstvu. Određeni sociolozi ovim se pojmom služe pri opisu postojanja raznolikih kultura unutar nekog društva ili države.

Etnicitet

Osjećaj zajedničkog porijekla, bilo da je riječ o jeziku, običajima, fizičkim sličnostima ili proživljenim iskustvima. Ovaj pojam vrlo je važan u društvenom i političkom krajobrazu. Odnosi se na zajedničku društveno-kulturnu baštinu, čime se razlikuje od pojma rase, koji se odnosi na zajednička biološka i morfološka obilježja povezana sa zajedničkim precima. Dakle, etnicitet je sve ono što doprinosi osjećaju identiteta, pripadnosti i posljedičnim iskazima.

Stranac

Osoba drugačije narodnosti od osobe koja je procjenjuje. Prema mišljenju Visokog vijeća za integraciju, a stoga i sa stajališta neke osobe na nekom teritoriju, stranac je pojedinac koji se nalazi na francuskom teritoriju, a nije francuske narodnosti, bez obzira ima li jednu (ekskluzivnu) ili više narodnosti ili ne pripada niti jednoj narodnosti (bez državljanstva).

Rod

Dok je spol biološki čimbenik koji se odnosi na razlike između muškaraca i žena, rod je društveno-kulturna i politička norma koja određuje ono što definira muževnost i ženstvenost, osobito u društvenim ulogama i iskazima roda (navike, stavovi, itd.) Rod je nositelj ideje društvene dinamike moći između kategorije koje uspostavlja (između muškaraca i žena) te unutar tih istih kategorija (primjerice, između takozvanog muževnog muškarca i takozvanog feminiziranog muškarca ili kućanice i poslovne žene).

Heterofobija

Albert Memmi definira heterofobiju kao „odbijanje drugoga na temelju bilo kojeg oblika različitosti“. Prefiks „hetero-“ na grčkome znači „drugi“. Prema njegovu stajalištu, heterofobija je glavni osjećaj na kojemu je utemeljen rasizam. Ne smije se pomiješati s drugim značenjem istog termina povezanim s heteroseksualnošću, prema kojemu je heterofobija jednaka homofobiji, a definira se kao netrepeljivost prema heteroseksualcima.

Homofobija

1) Homofobija označava svaki iskaz (govor, ponašanje, nasilje, itd.) odbacivanja ili razlikovanja homoseksualnih osoba, skupina ili praksi, odnosno onih koje se smatra takvima.
2) „Homofobija (strah od homoseksualaca) može se definirati kao averzija ili mržnja prema homoseksualcima ili prema njihovom životnom stilu ili kulturi, ili općenito prema ljudima drugačije seksualne orijentacije“⁴

⁴ Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonki Brod: Europski dom Slavonki Brod

⁵ Bartulović <http://www.kulturpunkt.hr/content/drustvenapravda-je-srediste-interkulturnog-obrazovanja>

⁶ Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije

⁷ Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonki Brod: Europski dom Slavonki Brod

Identitet

U psihologiji se ovaj pojam definira kao kognitivni i emotivni proces kojime osoba samu sebe shvaća i percipira. Omogućuje izbjegavanje definitivnog određenja identiteta jedinke te povezivanje pojma s načelom individualne emancipacije. Prema kolektivnom pristupu te s ciljem izbjegavanja zamke nacionalnog identiteta, kulturni ili društveni identitet možemo shvatiti kao onaj koji spaja sve što dijelimo s ostalim članovima skupine, kao što su vrijednosti, norme i pravila koja pojedinac dijeli sa zajednicom ili društvom.

Interkulturalno

Spajanje kultura. Više od mosta među kulturama, ono je mješavina različitih kulturnih odnosa, novi prostor međudjelovanja.

Interkulturalno obrazovanje

Obrazovanje usmjereno transformaciji nepravednih obrazaca reprodukcije moći, nejednakosti i diskriminacije, a s ciljem ostvarivanja društvene pravde. „U takvome pristupu, osim prebacivanja fokusa s kulturne osviještenosti prema razotkrivanju hegemonijskoga pristupa značenju različitosti, Gorski navodi sljedeće ključne sastavnice: prvenstvo mijenjanja postojećih odnosa nejednakosti nad rješavanjem društvenih konflikata; odbacivanje različitih mitova i predrasuda koji stvaraju negativnu sliku o pripadnicima manjina i otkrivaju ih za akademski neuspjeh; uzimanje u obzir individualnih i strukturnih odnosa moći koji utječu na dijaloški proces; uvažavanje sociopolitičkoga konteksta i odbacivanje neutralne pozicije koja podržava društveni status quo“⁵

Integracija

Pojam integracije označava složen proces koji pojedincu daje „osjećaj poistovjećivanja s društvom i njegovim vrijednostima“. Riječima Patricia Weila, integracija označava „trajni proces internalizacije zajedničkih pravila i vrijednosti [koje], u nacionalnom kontekstu, zbližavaju građane koji pripadaju

različitim geografskim regijama, društvenim slojevima, kulturama ili religijama“. Neki suvremeni znanstvenici zaziru od uporabe ovog pojma. Dodatno, u kontekstu ostvarivanja prava na zaštitu: „Osobe koje su ostvarile pravo na zaštitu u svakoj državi ulaze u proces integracije koji se primarno definira kao prostor društvene uključenosti i participacije. Prema ECRE (European Council on Refugees and Exile), integracija se definira kao dinamičan, dvosmjernan proces međusobne prilagodbe kako imigranata, tako i stanovnika određene zemlje, a temeljni mehanizam kojim se postiže je učestala interakcija između imigranata i građana određenog društva te imigranata i institucija. Integracijska politika podrazumijeva određivanje ciljeva i načela te niza mjera, aktivnosti i njima pripadajućih dionika koji će raditi na uključivanju imigranata i specifično izbjeglica u određeno društvo“⁶

Islamofobija

Strah od i/ili odbacivanje islama, a što vodi k odvajanju, stigmatizaciji i odbacivanju muslimana. „Islamofobija, koja doslovno označava strah od islama, muslimana i stvari koji se na njih odnose, nije novi fenomen. To je u stvari drevni oblik predrasude koji je odnedavna postala suvremenim problemom zbog uništavajućeg učinka kojeg ima na živote Muslimana, posebice onih muslimana koji žive u manjinskim zajednicama“. “endured” and the crimes “committed” by the (or some) Jewish people.⁷

Judeofobija

Ovaj termin označava protužidovske osjećaje i ponašanja proizašle iz spajanja Židova, Izraelaca i cionista. Ovo je novi oblik antisemitizma koji se pojavio nakon holokausta. Ima tri oblika: poricanje holokausta ili izvrtnje istine o holokaustu, anticionizam prema kojemu se svi Židovi drže odgovornima za politiku Izraela kao države, odnosno prema kojemu je izraelska država odgovorna za sva politička zla čak i ona koja nisu uzrokovana njezinim djelovanjem te usporedba zločina nad i počinjenima od strane (nekih) Židova.

³ * Vidi detaljan članak na str. 13

Migrant

Osoba koja napusti državu porijekla radi dugoročnog života u zemlji u kojoj nema državljanstvo. Dok pojam „imigrant“ naglašava državu primatelja i njezino stajalište, a pojam „emigrant“ usredotočen je na državu porijekla, pojam „migrant“ uzima u obzir cijeli migracijski proces.

Manjine

Manjine su proizvod društvenih odnosa: to su skupine prema kojima se odnosi drugačije, koje su stigmatizirane ili odbačene u danome društvu.

Predrasuda

“Čvrsta uvjerenja, unaprijed stvorena sud (pozitivan ili negativan) o pojedincu ili grupi oblikovan na temelju neke karakteristike. Radi se o uglavnom neprijateljskom ili negativnom stavu prema prepoznatljivoj grupi ljudi, a koji se zasniva isključivo na njihovu članstvu u toj grupi, pritom je karakteristično nedovoljno poznavanje i temeljito ili kritičko proučavanje, odnosno nedostatak iskustva. Predrasude su stoga, uz to što su proširene, ustaljene i unaprijed postavljene stereotipni stav, zasnovane na nedokazivim tvrdnjama i lažnim autoritetima o pripadnicima percipirano drugačijih grupa, ali i zaziranje od nečega utemeljenog na drugačijim običajima ili navikama. Učimo ih, odnosno stječemo kao i druge stavove i uvjerenja – u djetinjstvu, odgoju, socijalizaciji. S obzirom da ih učimo po modelu (od osoba i skupina koje predstavljaju autoritet i vjerodostojnost), teško ih je mijenjati. Prirodu predrasuda bolje možemo razumjeti kroz proučavanje posljedica i situacija za koje je najvjerojatnije da će poticati takvu vrstu ponašanja. Opasnost predrasuda u društvenom kontekstu i pojedinačnoj komunikaciji leži u tome što omogućuju da se pripadnicima grupa koje su žrtve predrasuda oduzmu određena prava pod izgovorom da ih oni ne zaslužuju.

Drugim riječima, pomažu u opravdavanju ugnjetavanja drugoga, a da pritom ne ugrožavamo pozitivan stav o sebi. Predrasude su stoga često temelj raznih oblika nepravednog i diskriminirajućeg ponašanja.⁸

Rasizam

Premda se riječ „rasa“ redovito upotrebljava još od 18. stoljeća, termin „rasizam“, skovan uoči Prvog svjetskog rata, ušao je u širu uporabu 1920-ih i 1930-ih. U Larousseovu rječniku pojavio se 1932. godine. Njime se označavaju ponašanja (segregacija, diskriminacija, nasilje, itd.), percepcije (stereotipi, predrasude, itd.) te govor kojime se „kategorizira jedna skupina ljudi zbog prirodnih obilježja koja se povezuju s intelektualnim i moralnim obilježjima koja se odnose na svakog pojedinca u skupini“. Takva karakterizacija zatim se koristi s ciljem diskriminacije, isključivanja i omalovažavanja. Definicija koju je predložio francuski sociolog Albert Memmi izazvala je velik interes i ponukala brojne rasprave: „Rasizam je uopćena definicija i procjena razlika, bile one stvarne ili zamišljene, koje idu u prilog optužbe i nauštrb žrtve s namjerom opravdanja napada ili povlaštenosti“. Klasični rasizam utemeljen je na ideji o rasama kao biološki različitim i dubinski nejednakima (fizički i intelektualno). „Rasizam može postojati na različitim razinama: 1) osobna razina: odnosi se na osobne stavove, vrijednosti i vjerovanja o superiornosti jedne 'rase' i inferiornosti drugih 'rasa'; 2) međuljudska razina: odnosi se na ponašanje prema drugima koje odražava vjerovanje o superiornosti jedne 'rase'; c) institucionalna razina: odnosi se na postojeće zakone, običaje, tradicije i postupke koji sustavno rezultiraju rasnim nejednakostima i diskriminacijom u društvu, organizacijama i institucijama; d) kulturna razina: odnosi se na vrijednosti i norme društvenog ponašanja koje ističe kulturu domaćeg stanovništva kao normu i mjerni standard i ocjenjuje druge kulture kao inferiorne“.⁹

Seksizam

Definirali su ga Amerikanci 1960-ih godina nadahnuti pojmom „rasizma“, nakon čega se ovaj pojam proširio na međunarodnoj razini. Odnosi se na naglašavanje poveznice između maskuline i rasne dominacije: u oba slučaja, osobe se oslanjaju na vidljive fizičke razlike (boju kože, spolne organe, itd.), na temelju čega opravdavaju i pokušavaju ozakoniti Dodatno – ‘Oblik društvene diskriminacije osobe na temelju spola, a zasniva se na predrasudama i ukorijenjenim stereotipima, te se javlja na različitim razinama, od individualne do institucionalne. Najčešće se odnosi na diskriminaciju žena. Pojam se pojavljuje kasnih šezdesetih godina prošloga stoljeća i označava individualne predrasude, uvjerenja, ponašanja, ali i institucionalizirana shvaćanja, politiku, mjere, jezične prakse ili druge aktivnosti kojima se sustavno pokazuje da su žene manje vrijedne od muškaraca, dakle, sadrže ideologiju neravnopravnosti spolova. (Borić, 2007: 83).¹⁰

Ksenofobija

Od grčke riječi xenos, što znači stranac. „Oxford English Dictionary definira ksenofobiju kao 'morbidni strah od stranaca ili stranih zemalja'. Drugim riječima, ona označava odbojnost prema nepoznatima ili strancima. Ksenofobija je osjećaj ili percepcija temeljena na društveno konstruiranim slikama i idejama, a ne na racionalnim ili objektivnim činjenicama. Ksenofobična percepcija svijeta umanjuje složene društvene i kulturne pojave na pojednostavljene dobre i loše scenarije. Mi (domaći) = model, dobri i normalni, poput kojih bi svatko trebao izgledati, osjećati, misliti – nasuprot Njih (stranaca) = delikventi, izgrednici, skitnice, nasilnici, provalnici, nasrtljivci itd.“¹¹

Dodatni resursi za rad

Glosar: analiza slike

Podrška za tumačenje slika

ANALOGIJA

Sličnost između predmeta u stvarnome svijetu i njegova slikovnog prikaza.

KUT GLEDANJA

Kut iz kojega gledatelj promatra subjekt ili subjekte na fotografiji ili slici. Subjekt se može fotografirati s prijedaja, sa strane, s leđa ili iz lijevog ili desnog poluprofila.

POZADINA

Elementi koje na nekoj fotografiji percipiramo kao udaljenije od oka promatrača.

POZADINSKO OSVJETLJENJE

Uvjeti snimka obilježeni jakim izvorom svjetlosti okrenutim prema fotoaparatu. Premda je takvim snimkom općenito teže manipulirati, on daje zanimljive rezultate.

BEZGRANIČNO

Fotografija koja pokriva cijelu stranicu od ruba do ruba bez ikakvih margina ili okvira.

KOMPOZICIJA

Umijeće slaganja raznih elemenata koji tvore sliku u okviru. Kompozicija vodi i određuje perspektivu. Vidi i glavne linije.

KONTRAST

Kontrast na fotografiji ili dijelu fotografije jest razlika izme u podru ja pod svjetlom i podru ja u sjeni.

TOČKA KONVERGENCIJE

Mjesto na kojemu se linije objekta u prizoru spajaju. Mogu postojati najviše tri točke konvergencije.

LINIJE KONVERGENCIJE

To su linije koje se sastaju u točki konvergencije, a koriste se za prikaz perspektive.

DUBINA POLJA

Područje u polju koje je očito u trećoj dimenziji te doprinosi stvaranju dojma obujma.

POLJE

Dio prostora koji fotoaparat prepoznaje odnosno koji se vidi na slici. Ograničeno je okvirom.

BOJA

Boja ravnomjerno raspoređena po površini.

ŽARIŠTE

Mjesto na kojemu se susreću glavne linije kompozicije.

FOKUS

Područje subjekta koje je jasnije zahvaljujući prilagodbi fokusa objektiva.

PREDNJI PLAN

Dio vidnog polja smješten između promatrača i glavnog subjekta fotografije.

OBLIK

Vizualni nesimbolični znakovi: geometrijski oblici, grafemi, točke i sl.

OKVIR

Rubovi fotografije koji označavaju granice predstavljenog prostora ili vidnog polja. Okvir odvaja ono što je u vidnom polju od onoga što je izvan kadra.

KADRIRANJE

Vidi prizor i omjer. Operacija koja određuje vidno polje uhvaćeno snimkom. Kadar može biti široki ili iz blizine.

ZLATNI REZ

Kada je riječ o asimetričnoj slikovnoj kompoziciji, u antici se ovo smatralo idealnim skladnim omjerom manjeg i većeg dijela cjeline. Njegova vrijednost iznosi $(1+\sqrt{5})/2$. Može se definirati kao odnos između dva dijela, pri čemu se najmanji prema najvećem odnosi jednako kao najmanji prema zbroju obaju.

ZRNATOST

Vizualna pojava srebrnkastih kristalića koji sačinjavaju fotografiju. Film za snimanje velikih brzina je, naravno, puno zrnatiji od filma za sporije kretanje. Što se više negativ poveća, to su vidljivija zrnca u neutralnim područjima kadra.

⁸ Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije

⁹ Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije

¹⁰ Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

¹¹ Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

FOTOGRAFSKI ŠUM

Nasumična pojava artefakata u boji na digitalnim fotografijama. Najprimjetniji je u sjenatim prostorima s niskim omjerom signala naspram šuma. Šum se također može pojaviti na jednoličnim objektima na fotografiji kao što je plavo nebo. Rezultat su strani pikseli i gubitak jasnoće detalja.

GLAVNE LINIJE

Vidljive linije koje strukturiraju kompoziciju fotografije.

NISKI KUT

Kut gledanja tijekom kojega promatrač odozdo promatra subjekt.

MEDIJ

Materijal na kojemu se pojavljuje slika.

IZVAN KADRA

Nevidljivi prostor, koji graniči s poljem vidljivog prostora, a koji promatrač zamišlja.

NADEKSPONIRANJE

Fotografija je nadeksponirana ako je previše osvijetljena te se doima blijedom ili izbljedjelom. Koristi se i termin „spržena“.

PERSPEKTIVA

Umijeće prikaza predmeta na ravnoj površini tako da se odaje dojam prirodnog pogleda.

TEKSTURA

Površinska kvaliteta fotografije povezana s njezinim materijalom, a koja se odnosi na osjetilnu percepciju fotografije

PODEKSPONIRANJE

Fotografija je podeksponirana ako nije bilo dovoljno svjetlosti do točke u kojoj gotovo da i nema dubine, a boje su vrlo tamne ili je kontrast zanemariv.

ŠIROKI KUT

Širokokutni objektiv ima kratku fokalnu duljinu. Ima nekoliko uporaba, no najčešće se koristi za panoramske snimke jer pruža široki kut gledanja. Kod fotografija snimljenih širokokutnim objektivom vidne ravnine naizgled su udaljenije.

ZOOM

Optička kretanja koja naizgled približava (zoom in) ili udaljava (zoom out) subjekt promatraču.

Zahvale

Sljedeće osobe sudjelovale su u izradi ovog priručnika:

- **Fatima Akkacha**
projektni manager u obrazovanju,
Ligue de l'enseignement
- **Anne Deyris**
Ligue de l'enseignement
des Pyrénées Atlantiques
- **Élise Gosselin**
project manager
in writing and reading
Ligue de l'enseignement
- **Yves Béal**
pisac i trener
- **Marie Ducellier**
Visual education
Ligue de l'enseignement
(PhD contract)
- **Sarah Klinger**
Ligue de l'enseignement
des Deux-Sèvres
- **Pauline Begrand**
Ligue de l'enseignement
de Savoie
- **Éric Favey**
Ligue de l'enseignement
de l'Isère
- **Nicolas Lang**
Ligue de l'enseignement
du Val-de-Marne
- **Yves Bon**
Ligue de l'enseignement
de Rhône-Alpes
- **Aurélie Gaudin**
Head of European,
international solidarity
and migrations department, Ligue
de l'enseignement
- **Charles Conte**
project manager "laïcité"
Ligue de l'enseignement
- **Jean-Noël Matray**
Head of culture department
Ligue de l'enseignement
- **Philippe Moscarola**
Ligue de l'enseignement Rhône-
Alpes

Prilagodba priručnika za Hrvatsku:

- **Sanja Duvnjak**,
prijevod
- **Lana Jurman**,
prilagodba tekstova
- **ACT Printlab d.o.o.**,
prijelom i tisak

KONTAKT

Centar za mirovne studije

Lana Jurman
Selska cesta 112a,
10000 Zagreb
tel./fax: 01 482 00 94
lana.jurman@cms.hr
www.cms.hr

p.s. Pokreni solidarnost!

EUROPSKA VERZIJA:

BUILD EUROPEAN SOLIDARITY TODAY (BEST)

Školska godina 2020./2021.

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti

Obrazovanje za solidarnost

www.cms.hr

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**Build European Solidarity
Today (BEST) je
Erasmus+ projekt**

